

Slavoj Žižek vs Graham Harman: Debate in contemporary philosophy

Chyatat Supachalasai*

Abstract

This article examines the debate in politics and philosophy between two philosophers, namely Slavoj Žižek and Graham Harman. The arguments on politics and philosophy laid out by the two thinkers show a critical dialogue between one who emphasizes human action and the other who is more post-humanist. Such a debate is not one of disagreement between the Right and the Left in politics. Rather, it shows a deconstruction of humans as the central agency and concurrently the emergence of non-human actors participating in creating exciting as well as groundbreaking movements on earth. Therefore, this article considers that the debate opens up and prompts a rethinking of many significant concepts in the social sciences and contemporary philosophy such as reality, materialism, the transcendental, truth, New Realism (Speculative Realism), for instance. Žižek's main responses to these concepts are rooted in Lacanian psychoanalysis. Meanwhile, Harman's key answers to the puzzle are influenced by Bruno Latour's 'Actant', Alfred North Whitehead's 'Prehension', and Manuel DeLanda's 'Flat Ontology'.

Keywords: reality, transcendental, materialism, post-humanism, Speculative Realism

*Lecturer, International Relations and Political Theory, Faculty of Humanities and Social Science (Political Science Program), Suan Dusit University, Dusit, Bangkok, 10300. Email: chyatats@hotmail.com

**Received April 7, 2017; Accepted May 17, 2017

‘สลาวย ชีเซค VS เกรแฮม ฮาแมน’: วิวาทะปรัชญาร่วมสมัย

ชฎานันท์ ศุภลาศัย*

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้นำเสนอวิวาทะทางการเมืองและปรัชญาร่วมสมัยของนักปรัชญาสองท่าน คือ สลาวย ชีเซค (Slavoj Žižek) และเกรแฮม ฮาแมน (Graham Harman) ข้อถกเถียงของนักปรัชญาทั้งสอง ท่าน อาจกล่าวได้ว่าเป็นข้อถกเถียงทางปรัชญาและการเมือง ซึ่งไม่ใช่เป็นข้อถกเถียงทางการเมืองในลักษณะ ความเห็นที่ไม่ลงรอยกันระหว่างฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย แต่เป็นข้อถกเถียงถึงการท้าทายและทำลายการเป็น ศูนย์กลางของความเป็นภาคแสดงของมนุษย์ ตลอดจนการปะทุขึ้นหรืออุบัติขึ้นของภาคแสดงที่ไม่ใช่มนุษย์ที่ เข้ามาร่วมสร้างความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ และร่วมสร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลก ดังนั้น บทความนี้นำเสนอว่า การอภิปรายของนักคิดทั้งสองจะเป็นทั้งการเปิดประเด็นทั้งเป็นการขัดเกลาแนวคิดทางสังคมศาสตร์และ ปรัชญาร่วมสมัยที่น่าสนใจ เช่น ภาวะความเป็นจริง อุดรภาวะ, สัจธรรม, สัจนิยมใหม่ (อนุมานสัจนิยม) และ รูปธรรมนิยม ฯลฯ โดยคำตอบเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางสังคมศาสตร์ของชีเซคมีจิตวิเคราะห์ที่พัฒนาโดย ฌาคส์ ลาก็อง เป็นแกนกลางสำคัญ ในขณะที่แกนกลางสำคัญของฮาแมนคือแนวคิดที่ว่าด้วย‘ภาคแสดง’ ของ บรูโน ลาทู แนวคิดเรื่อง ‘การคาบเกี่ยวกับของสรรพสิ่ง’ ของอัลเฟรด นอร์ธ ไวท์เฮด ปิดท้ายด้วยแนวคิด ‘ภาวะวิทยาแบบแบนราบ’ ของ มานูเอล เดีแลนดาเป็นคำตอบสำคัญ

คำสำคัญ: ภาวะความเป็นจริง, อุดรภาวะ, รูปธรรมนิยม, หลังมนุษย์นิยม, อนุมานสัจนิยม

*อาจารย์ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและทฤษฎีการเมือง หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 อีเมล: chyatats@hotmail.com

**ได้รับบทความ 7 เมษายน 2560; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 17 พฤษภาคม 2560

บทนำ

คลิปวิดีโอที่อภิปรายการผ่านช่องยูทูบโดย The Žižek Times ซึ่งใช้ชื่อว่า Duel + Duet: Slavoj Žižek and Graham Harman at SCI-Arc on March 2, 2017 เป็นที่มาสำคัญของข้อมูลสำคัญว่า เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2017 นักปรัชญาผู้มีชื่อเสียงโด่งดังจากฝั่งโลกตะวันตกสองท่านคือสลาวอย ชิเซค (Slavoj Žižek) และเกรแฮม ฮาแมน (Graham Harman) ได้รับเกียรติจากสถาบัน Southern California Institute of Architecture (SCI-Arc) อันเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงด้านสถาปัตยกรรม นักคิดทั้งสองท่านตอบตกลงเข้าร่วมอภิปรายเพื่อเปิดบทสนทนาเชิงปรัชญาครั้งประวัติศาสตร์อย่างไม่มีรอบ นักคิดทั้งสองท่านรู้จักชื่อเสียงกันและกันมานานหลายปี แต่กลับไม่มีโอกาสเปิดบทสนทนาทางปรัชญาอันสร้างสรรค์กันอย่างจริงจังเลย ด้วยอาจจะเป็นเหตุผลทางฐานคิดเชิงปรัชญาที่มิได้มีจุดร่วมเดียวกันมากนักด้านหนึ่ง ชิเซคเป็นปัญญาชนฝ่ายซ้ายผู้สนใจความคิดแบบคอมมิวนิสต์ ความคิดทางปรัชญาของชิเซคมีพัฒนาการมาจากบูรณาการร่วมกันของปรัชญาของลัทธิมาร์กซ์ จิตวิเคราะห์ของลาโอง และแนวคิดอัตวิสัยแฝงของเฮเกล หนึ่งในยุทธศาสตร์ทางปรัชญาของชิเซค คือการให้ความสำคัญกับมนุษย์ชิเซคให้ความสำคัญกับมนุษย์ชิเซคสนใจความคิดของมนุษย์ที่ยากจะสัมพันธ์กับภาวะความเป็นจริงหนึ่งในบทสรุปทางปรัชญาของชิเซคคือความสัมพันธ์ที่ยากจะลงรอยกันได้ระหว่างมนุษย์และภาวะความเป็นจริง ขณะที่ยุทธศาสตร์ทางปรัชญาของฮาแมนดำเนินไปทางตรงกันข้าม ความสนใจของฮาแมนไม่ใช่อัตวิสัย ฮาแมนไม่สนใจมนุษย์แต่สนใจสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่ไม่ใช่มนุษย์ ฮาแมนมองว่าสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์เป็นภาคแสดงที่สำคัญบนโลกบางครั้งมนุษย์ไม่อยู่ในสถานะที่จะจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ได้เลย มนุษย์ควรจะสังเกตถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแสดงที่ไม่ใช่มนุษย์ บางครั้งมนุษย์ก็ต้องยอมรับด้วยความถ่อมตนว่าภาคแสดงหลักของโลกไม่ใช่มนุษย์ และในบางครั้งตัวมนุษย์เองก็เพียงแค่ว่าร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับตัวแสดงเหล่านั้นเท่านั้น มนุษย์ไม่ควรมองข้ามความสำคัญระหว่างปฏิสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ที่ดำรงอยู่บนโลก มนุษย์ควรตระหนักว่าพวกเขามีได้พลังมากพอที่จะเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งอย่างให้อุบัติขึ้นบนโลกรวมถึงการควบคุมสรรพสิ่งบนโลกเหมือนดังที่พวกเขาเชื่อในพลังของการปฏิวัติอุตสาหกรรมและการปฏิวัติเทคโนโลยี

สำหรับบทความชิ้นนี้ เนื้อหาที่ใช้นำเสนอส่วนใหญ่มีที่มาจากคลิปวิดีโอดังกล่าวควบคู่กับวรรณกรรมหลักของนักคิดทั้งสองท่าน ซึ่งสำหรับผู้เขียนแล้ว วาทะ ‘ชิเซค-ฮาแมน’ (Žižek-Harman) แม้เกิดขึ้นในปี 2017 แต่วาทะนี้ก็ถือเป็นวาทะสำคัญของปรัชญาการเมืองตะวันตก เรียกได้ว่าเป็นวาทะแห่ง

ประวัติศาสตร์ไม่แพ้วิชา ‘ชอมสกี-ฟูโกต์’ (Chomsky-Foucault) ที่เคยเกิดขึ้นในปี 1971 เลยก็ว่าได้ บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่านักคิดทั้งสองท่านมีฐานคิดทางปรัชญาที่ทั้งส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน การอภิปรายของทั้งสองท่านครอบคลุมตั้งแต่ประเด็นเรื่อง ภาวะความเป็นจริง ข้อจำกัดต่อการเข้าใจภาวะความเป็นจริงของมนุษย์ สังคม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ภาวะวิทยา วัสดุนิยม (Materialism)¹ อุดระภาวะ (The Transcendental)² การเมืองสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ทุนนิยมโลก การปรับเปลี่ยนพันธุกรรม ฯลฯ โดยการนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็นสามหัวข้อหลัก เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจวิชา ‘ชีเซค VS ฮาแมน’ ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างภาวะความเป็นจริงในฐานะความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์แบบ กับ ภาวะความเป็นจริงในฐานะสิ่งที่ดำรงตนอยู่นอกเหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์

¹ เห็นควรต้องทำการเพิ่มเติมคำอธิบายเกี่ยวกับประเด็นเรื่องวัสดุนิยม (Materialism) หรือที่ในความคิดแบบมาร์กซิสต์แปลเป็นภาษาไทยว่า ‘วัตถุนิยม’ นั้น ความจริงแล้วเรื่องนี้ผู้เขียนเองก็ประสบกับปัญหา Lost in translation ในช่วงแรกเช่นกัน เหตุเพราะทัศนคติและฐานการเข้าใจคำว่า Materialism ของทั้งชีเซคและฮาแมนนั้นแตกต่างกันค่อนข้างมาก ถ้าเป็นชีเซค Materialism จะมีฐานคิดมาจากวัตถุนิยมแบบมาร์กซ์ ซึ่งเป็นเรื่องของโครงสร้างทางสังคมแห่งการต่อสู้และความขัดแย้งทางความคิดของเหล่าปัจเจกบุคคลผู้ยึดเสรีภาพเป็นหลักแห่งการดำเนินชีวิต รวมถึงการต่อสู้ทางอุดมการณ์อันหลากหลาย แต่ภายใน Materialism ที่มีแต่ความขัดแย้งผ่านฐานวิธีคิดแบบเสรีนิยมเช่นนี้เองที่ความย้อนแย้งเกิดขึ้นนั่นคือ เสรีภาพแห่งการคิดกลับไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานะแห่งทุนนิยมที่เป็นอยู่ได้เลย Materialism เช่นนี้จึงนับว่าขาดความสมบูรณ์แบบภายใน ฐานคิด ดังนั้น ทุนนิยมจึงเป็นทั้ง ‘ส่วนที่เหลือ’ (Lamella) และเป็นทั้ง ‘ส่วนเกิน’ (Surplus) ที่ไม่ได้บูรณาการมันเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับความคิดของคนส่วนใหญ่แต่แรก ประเด็นนี้ชีเซคอภิปรายไว้ชัดในงานเขียนเรื่อง The Ticklish Subject (2000) ที่เขาคลุกเคล้าวิธีคิดเรื่อง Materialism และการวิพากษ์ Materialism เข้ากับค่านิโถว ลากิอง เฮเกล และโยเดกเกอร์

ส่วน Materialism ในความคิดแบบฮาแมนไม่ได้เป็นเรื่องของการต่อสู้ทางชนชั้น แต่สื่อถึงภาวะแห่งการดำรงอยู่ของปวงสรรพสิ่งที่เข้ามาสานสัมพันธ์กัน ที่สรรพสิ่งนั้นโรมรันเข้าหากันและบางครั้งก็ ‘กัก’ กันและกันในระหว่างการปฏิสัมพันธ์ จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ อันหลากหลาย เช่นนี้แล้ว จึงเป็นการยากที่จะแปลคำว่า Materialism ของฮาแมน ด้วยอาศัยคำว่าวัตถุนิยมในแบบฐานมาร์กซิสต์ ผู้เขียนเลยเลือกใช้คำว่ารูปธรรมแทน เพื่อสื่อใจความความคิดทางปรัชญาของฮาแมนและในขณะเดียวกันสำหรับเฉพาะในบทความนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ จึงขอใช้ร่วมกับของทางชีเซคด้วย ซึ่งเนื้อหาใจความทั้งหมดดังกล่าว จะทำการอภิปรายต่อไป

² ดังที่ได้อภิปรายไปแล้วในเชิงอรรถข้างต้น การทำความเข้าใจอุดระภาวะแบบฐานคิดแบบชีเซคให้ได้ละเอียดละออนั้น ต้องทำความเข้าใจกับความไม่สมบูรณ์แบบภายในตัว Materialism เสียก่อน จึงจะเปิดประเด็นเป็นการก้าวข้าม Materialism อันเป็นตำแหน่งของอุดระภาวะ (The Transcendental) ความสับสนคือบ่อยครั้ง Materialism ทำหน้าที่เป็น The Transcendental ไปโดยตัวของมันเอง ในระหว่างการอภิปรายกับฮาแมนนั้น ชีเซควิพากษ์วิจารณ์ว่าความสับสนระหว่าง Materialism และ The Transcendental เป็นเรื่องอันตราย เพราะคนมักเข้าใจว่าประเด็นทางการเมืองที่ตนเองหยิบยกขึ้นมาต่อสู้ เพื่อตัวเอง และเพื่อกลุ่มอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ครอบคลุม เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องหลักที่ต้องทำก่อนเป็นลำดับแรก (Priority) เช่น ต่อต้านเผด็จการ ล้มชายเป็นใหญ่ ต่อสู้เพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ฯลฯ

ด้วยวิธีคิดเช่นนี้ Materialism จึงเป็น The Transcendental โดยตัวของมันเอง ทว่า The Transcendental ของชีเซคหมายถึงสิ่งที่หลุดออกไปจากข้อต่อทางความคิดเหล่านี้ The Transcendental เป็นตัวแนะนำให้เราก้าวพ้นและก้าวข้าม Materialism ไปอีกขั้นหนึ่ง วิธีคิดนี้จึง ๗ แล้วได้รับอิทธิพลไม่น้อยจากลากิองเรื่อง “Traversing the Fantasy” ซึ่งผู้เขียนไม่ขอลงรายละเอียดในที่นี้ แต่ต้องการจะสื่อให้เห็นว่า The Transcendental ของชีเซค สื่อใจความถึงเรื่องความขาดและความล้นออกไปจากฐานคิดและการรับรู้ที่เป็นอยู่ของเหล่าเสรีชน เช่นนั้นแล้ว The Transcendental แบบชีเซคที่มีทั้งฐานแบบ มาร์กซิสต์และ Secularism จึงไม่ได้สื่อใจความถึง ภาวะเหนือธรรมชาติ เช่น พระเจ้า นรก สวรรค์ บ่วงกรรม ภาพหน้า ฯลฯ

2. จุบรวมในการปฏิเสธแนวคิดเรื่อง 'Assemblage' ของเจน เบนเน็ต (Jane Bennett) สู่ความแตกต่างเรื่องรูปธรรมนิยม (Materialism) และสัจนิยม (Realism)

3. การเมืองของซิเซคและการเมืองของฮาแมน

ภาวะความเป็นจริงในฐานะความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์แบบ กับ ภาวะความเป็นจริงในฐานะสิ่งที่ดำรงตนอยู่นอกเหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์

ประเด็นที่แรกที่จะอภิปรายในบทความนี้ คือภาวะความเป็นจริงที่เผยให้เห็นถึงความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์แบบภายในตัวภาวะความเป็นจริงเอง ซึ่งเป็นข้อเสนอหลักของซิเซค กับประเด็นที่สองคือข้อเสนอของฮาแมนที่ดูจะไม่ได้พิจารณาถึงความย้อนแย้งและความไม่สมบูรณ์แบบของภาวะความเป็นจริง แต่จะมุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ที่ศรัทธาในความเสมอภาคกันของทุกสรรพสิ่งบนโลก โดยผู้เขียนจะอภิปรายความคิดของซิเซคก่อนที่จะอภิปรายความคิดของฮาแมนเป็นลำดับถัดไป

เกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงในความคิดของซิเซค ในระหว่างการอภิปรายนั้น ซิเซคไม่ได้มีคำตอบแก่เราโดยตรงว่าภาวะความเป็นจริงคืออะไร ซิเซคไม่ได้นิยามสภาวะภาวะความเป็นจริงว่าคืออะไร ทุกวันนี้ก็ยังไม่มีใครรู้ได้แน่ชัดว่าภาวะความเป็นจริงของซิเซคมีภาพลักษณ์หรือรูปร่างหน้าตาในลักษณะองค์รวมอย่างไร ซิเซคเพียงแต่ให้ข้อคิดเป็นแนวทางแก่เราว่า ภาวะความเป็นจริงคือความไม่รู้หรือความหยั่งไม่ถึงของมนุษย์ ภาวะความเป็นจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์เข้าไม่ถึง (The Žižek Times 2017) แม้แต่สังคมที่มนุษย์คิดว่าน่าจะรู้จักสังคมของตนเองเป็นอย่างดีก็ยังคงเต็มไปด้วยความลึบต่อมนุษย์เองซิเซคยกสุภาษิตอันหนึ่งของเฮเกลมาสอนใจเราว่า 'ท่านทั้งหลาย ท่านทราบกันไหมว่า แม้แต่ความลึบเกี่ยวกับอียิปต์ก็ยังคงเป็นความลึบของชาวอียิปต์เอง' (The Žižek Times 2017) สุภาษิตที่ซิเซคหยิบยกมาจากเฮเกลนี้ไม่ใช่ประเด็นใหม่ของซิเซคเสียทีเดียว เพราะในหนังสือเล่มหนึ่งของซิเซค คือ *Less Than Nothing: Hegel and the Shadow of Dialectical Materialism* (2012) ซิเซคอ้างข้อความเดียวกันนี้ขึ้นมา เพื่อแนะนำว่าสังคมที่เราอาศัยอยู่ตั้งแต่เกิดจนตายคือความลึบซ่อนเร้นต่อเรา แม้ว่าเราเกิดมาอยู่ภายใต้ร่มโพธิ์ร่มไทรของมัน แต่แล้วมันคือสิ่งที่เราเองก็เข้าไม่ถึงทั้งหมด มันปกปิดบางอย่างต่อเราไว้ (Žižek 2002) ตรรกะที่ว่ามนุษย์เราเข้าไม่ถึงภาวะความเป็นจริงทั้งหมด เพราะมันเป็นความลึบต่อเราเป็นเงื่อนไขบางประการที่เราไม่มีวันล่วงรู้ ย่อมแตกต่างกับการที่เราพูดว่า เราไม่รู้ว่าจะรู้ลักษณะความเป็นชาติของเราคืออะไร เหตุเพราะการพูดเช่นนั้น เรากำลังพูดในระดับที่เราไม่สามารถกำหนดนิยามให้กับสังคมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างบริบูรณ์ได้ อาจด้วยเพราะความสลับซับซ้อนของอัตลักษณ์และความหลากหลายของเชื้อชาติ/ชาติพันธุ์จนเป็นการยากที่การสร้างนิยามอย่างชัดเจนจะสัมฤทธิ์ผลขึ้นมาได้ ยกตัวอย่างเช่น เราพูดว่า 'ความลึบเกี่ยวกับสังคมไทย ยังคงเป็นความลึบแก่คนไทยเสียเอง' แน่นอนว่าใจความนี้ ย่อมแตกต่างกับยามที่เราพูดว่า 'เราไม่รู้ว่าจะนิยามความเป็นไทยอย่างไร เพราะอัตลักษณ์ความเป็นไทย

นั่น หลากหลายและสลับซับซ้อนมาก' สองคำพูดนี้ อาจดูเหมือนกันตรงที่เกิดเป็นความไม่ชัดเจนต่อเรา เหมือนกัน แต่แฝงด้วยตรรกะและใจความหลักที่แตกต่างกันเหตุเพราะคำพูดแรก ใจความหลักพยายามสื่อถึงสิ่งที่หลบซ่อน เป็นความลับแก่คนไทย ซึ่งอาจจะหมายถึงความลับเพียงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้ แต่คำพูดหลัง ใจความหลักสื่อถึง การยากที่จะกำหนดนิยามให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจนได้ ส่วนปัจจัยเกิดจากความสลับซับซ้อนทางชาติพันธุ์

ซีเชคมีอีกตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจที่เขาหยิบยกขึ้นมาอภิปรายเกี่ยวกับมนุษย์กับการเข้าไม่ถึงภาวะความเป็นจริงที่มนุษย์อาศัยอยู่เอง (The Žižek Times 2017) ซีเชคแนะนำให้เราจินตนาการยามที่เราเล่นวิดีโอเกม เมื่อยามที่เราเล่นวิดีโอเกมนั้น จะเห็นว่าจะมีฉากบางฉากเท่านั้นที่เราใช้เป็นหลักในการเดินเรื่อง เพื่อมุ่งหมายที่จะพิชิตภารกิจหลักของเกมนั้นให้ได้แต่ร่วมกันนั้น ก็ยังมีฉากบางฉากที่เป็นเพียงแค่องค์ประกอบของเกมและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเกม แต่ก็ถูกบรรจุไว้ในตัวเกม จนกลายมาเป็นการอยากรู้ อยากเห็นของผู้เล่นเกมเสียเอง ดังนั้น ถ้าหากความลับเกี่ยวกับอีิปต์ก็ยังคงเป็นความลับของชาวอีิปต์ เช่นนั้นแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าฉากในเกมบางฉากก็ยังคงเป็นความลับแก่คนเล่นเกมได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น เราเล่นเกม ๆ หนึ่ง เราบังคับเป็นตัวเอกของเกมนั้น ๆ เราปรารถนาจะเดินไปหลังต้นไม้ต้นหนึ่ง เราปรารถนาจะรู้เป็นอย่างมากว่าหลังต้นไม้มีอะไรซ่อนอยู่ฉากหลังต้นไม้จะเป็นฉากอย่างไร แต่ด้วยผลลัพธ์แล้ว เราบังคับตัวละครเกมเดินเข้าไปหลังต้นไม้ไม่ได้ เพราะโปรแกรมเกมจะดันตัวละครที่เราบังคับอยู่ออกมาจากฉากต้นไม้ที่เราพยายามจะบังคับตัวละครให้เดินเข้าไป ตรงนี้เองที่ซีเชคขมวดเป็นประเด็นปรัชญาให้ขบคิดกันว่า โปรแกรมสร้างให้ผู้เล่นเกมไม่อาจเข้าถึงสิ่งที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของเกมทั้งหมด แต่สิ่งนั้นมันก็ถูกบรรจุอยู่ในตัวเกม และกลายมาเป็นการอยากรู้ อยากเห็นของผู้เล่นเกมเสียเอง (The Žižek Times 2017) ซึ่งถ้าหากเราคิดตามข้อเสนอของซีเชคในเรื่องนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่า เราไม่สามารถเข้าถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวเกมได้ทั้งหมด การเข้าถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวเกมไม่ได้ทั้งหมดประกอบด้วยสองเหตุผลด้วยกัน เหตุผลแรก คือ ผู้เล่นเกมเล่นเกมไปจนจบ แต่ผู้เล่นเกมกลับไม่มีความลับเกี่ยวกับเกมทั้งหมด นั่นคือ เกมจงใจซ่อนความลับเกี่ยวกับเกมไว้แก่ผู้เล่นเกม แต่ผู้เล่นเกมกลับหาความลับเหล่านั้นไม่พบเองกับ เหตุผลที่สอง คือ ผู้เล่นเกมอุตริอยากรู้ความลับเกี่ยวกับเกม แต่เกมไม่ได้เขียนโปรแกรมตัวนั้นไว้แต่แรก จนท้ายที่สุดแล้ว ผู้เล่นเกมก็ถูกดันออกจากความอุตริใคร่รู้ของตนเองที่สร้างขึ้นมามองเล่นเกม จนเข้าถึงความจริงของเกมไม่ได้ทั้งหมดนั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับภาวะความเป็นจริง ที่ตั้งอยู่บนความไม่สามารถของมนุษย์ที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นจริงได้ทั้งหมดนั้นจริงแล้วมีความละม้ายคล้ายคลึงกันกับยามที่เราเล่นเกม หากกล่าว

ตามตรรกะแรก ที่ว่า ‘เกมมีความลับต่อเรา แต่เราหาความลับของเกมไม่พบ’³ ก็เหมือนกันกับที่เราไม่อาจรู้ได้เลยว่า ในโลกนี้ ผู้นำระดับสูงคนใดบ้างที่เป็นผู้ทุจริตคอร์รัปชัน หนีภาษี มีเงินในบัญชีส่วนตัวแบบน่าสงสัย ฯลฯ เราไม่รู้เลย จนกระทั่ง เอกสารปานามาเปิดเผยรายชื่อของคนพวกนั้นออกมาแก่เราซึ่งรายชื่อในนั้นมีทั้งผู้นำระดับสูงของจีน สมาชิกในครอบครัว รวมถึงชื่อของลีโอนέλ เมสซี นักเตะดาวดังชาวอาร์เจนตินา การออกมาปรากฏหน้าสื่อมวลชนของเอกสารปานามาเป็นทั้งการสะท้อนทั้งเป็นการแสดงให้เห็น ว่าเราไม่อาจเข้าถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกใบนี้ได้ทั้งหมดแต่แรก เอกสารปานามาไม่ได้เป็นการเปิดประเด็นข้อถกเถียงกันเพียงแค่ว่าเนื้อหาภายในตัวเอกสารนั้นเป็นจริงหรือเป็นเท็จ แต่เป็นการเผยให้เห็นถึงช่องโหว่ระหว่างการรับรู้ของเราเกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงของโลกใบนี้มากกว่าสิ่งที่ชีเซคจับจ้องอยู่คือการรับรู้ของเราเกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงของโลกใบนี้ซึ่งถือเป็นอะไรที่ไม่เคยอุดช่องว่างกันและกันได้เลยแต่แล้ว ก็ดังที่ชีเซคอภิปรายประเด็นดังกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง *Absolute Recoil* (2014) ว่าเมื่อใดก็ตามที่ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงของมนุษย์แตะหรือสัมผัสเข้ากับความลับที่โลกแห่งความเป็นจริงปกปิดไว้เมื่อนั้นเองที่มนุษย์จะเกิดความสะเทือนใจควบคู่กับสำนึกใหม่ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โลกแห่งความเป็นจริงที่มนุษย์เข้าใจ เอาเข้าจริงทำหน้าที่เป็นเหมือนปริศนา ซ่อนงำหรือซ่อนเงื่อนความลับเหล่านั้นมาโดยตลอดด้วยเหตุผลเช่นนี้เองที่มนุษย์ควรกล้าที่จะยอมรับบาดแผลของตนเอง อันเกิดจากความลับบางอย่างของความเป็นจริงที่เริ่มเปิดตัวของมันออกสู่การรับรู้ของเรา แน่หนอนว่าความกล้าที่จะยอมรับบาดแผลนี้เจือปนด้วยความสะเทือนใจ เพราะรู้สึกเป็นประหนึ่งว่าการรับรู้ของตัวเองเริ่มที่จะหักหลังและหักล้างกับที่มนุษย์เองเคยเข้าใจมาโดยตลอด และเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างการรับรู้ที่เคยเป็นมากับการรับรู้ใหม่ แน่หนอนกระบวนการนี้เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์เริ่มเข้าใจเบื้องหลังเกี่ยวกับความเป็นจริงเหล่านั้นมากขึ้น แม้จะไม่ทั้งหมดก็ตาม (Žižek 2014) ดังนั้น ข้อเสนอของชีเซคก็คือมันจึงมีช่องโหว่หรือช่องว่างระหว่างการรับรู้ของเราเกี่ยวกับความเป็นจริงของโลกใบนี้เสมอความไม่สมดุลงระหว่างความรู้หรือการรับรู้ของเราเกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงถือเป็นภาวะมูลฐานที่ชีเซคพิเคราะห์อยู่ในหลักปรัชญาของเขาเอง นอกจากนี้ หากกล่าวตามตรรกะที่สองที่ว่า ‘เกมไม่ได้สร้างโปรแกรมให้มีความลับต่อเรา

³ผู้เขียนขอยกตัวอย่างผ่านเกม Resident Evil อันเป็นเกมสยองขวัญที่มีการซุกซ่อนของใช้จำเป็น ไว้มากมายตามฉากต่าง ๆ ผู้เล่นอาจจะเล่นเกมนี้ไปจนจบ พิชิตสัตว์ประหลาดที่เป็นหุ่นยนต์ทำลายล้างได้ แต่ผู้เล่นไม่รู้เลยว่าผู้เล่นขาดการเก็บไอเท็มไปเยอะมาก จนผู้เล่นต้องเล่นใหม่เพื่อค้นหาความลับที่เกมซ่อนอยู่ ถ้าเป็นตรรกะนี้ จะหมายความว่า เกมจงใจซ่อนไอเท็มหรือความลับเกี่ยวกับเกมไว้แต่แรก แต่ผู้เล่นเองต่างหากที่เข้าไปไม่ถึงความเป็นจริงของเกมได้ทั้งหมด นั่นคือ เกมมีความลับอยู่ แต่ผู้เล่นกลับหาความลับเกี่ยวกับเกมไม่พบเองผู้เล่นก็เข้าถึงความลับที่ผู้เล่นอุทธรหรือ ‘มโน’ ขึ้นมายามเล่นเกมไม่ได้ เพราะโปรแกรมเกมไม่ได้เขียนให้สิ่งเหล่านั้นเป็นเงื่อนไขที่เป็นความลับแต่แรก ผู้เล่นจึงถูกดันออกมาจากความอยากรู้ของตนเองและไม่วันเข้าถึงความจริงของเกมที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไขไว้แต่แรกเลยในที่สุด

แต่เราอุตริอยากจะคันความลับเอง และสุดท้ายก็ถูกผลักรออกมา⁴ ก็อาจจะเช่น เราอาจจะอยากมีความรู้ต่อใบหน้าที่แท้จริงของพวกกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกไซเบอร์นามว่ากลุ่มอนนิมัส (Anonymous) ซึ่งยามที่คนพวกนี้เคลื่อนไหวมักจะใส่หน้ากากปิดบังใบหน้าตัวเองเอาไว้ เพื่ออำพรางใบหน้า แต่ความอุตริของเรา นั้น ก็จะถูกผลักรออกมาเสมอ เพราะพวกอนนิมัสที่ไม่เคยวางโปรแกรมเปิดหน้าตัวเองให้เราได้เห็นกัน

จากที่อภิปรายมา จะเห็นว่าภาวะความเป็นจริงประกอบไปด้วยสิ่งที่เราเห็น/รับรู้ อารมณ์ร่วมอยู่กับสิ่งที่ขาดไปจากการเห็นหรือรับรู้ของเราเสมอ สิ่งที่ขาดไปจากการรับรู้ของเราหรือพร่องไปจากการรับรู้ของเรา คือสิ่งที่จิตวิเคราะห์ตามจิตวิเคราะห์ของลากรองว่า เป็น **Object petit a** หรือที่รู้จักกันในนาม **Object small a** ในโลกภาษาอังกฤษซึ่งโดยความหมายแล้ว **Object petit a** หมายถึงสิ่งที่เหนือหรือที่เป็นไปมากกว่าความรู้และการรับรู้ของเรา อันเป็นตัวสะท้อนกลับให้เห็นถึงการรับรู้ที่ไม่สมบูรณ์แบบของเราเอง โดยใน **The Four Fundamental Concepts of Psychoanalysis** (2004 [1973]) ลากรองอภิปราย **Object petit a** ว่าเป็นตัวสะท้อนปมปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสมมูลยากจะที่เป็นไปได้ระหว่างตัวคนกับสิ่งพึงปรารถนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวคนกับสิ่งพึงปรารถนานั้นเมื่อบรรจบเข้ากับอย่างละเอียดหรืออย่างพอดิบพอดีนั้น ภาระการทำงานตรงนี้จะเข้าไปในลักษณะของการที่ตัวคนถูกดึงหรือเชื่อมโยงเข้ากับความปรารถนาของผู้คนที่ทำหน้าที่เป็น **A** หรือ **Other** (Lacan 2004) ทว่า **Object petit a** เป็นตัวแปรทางจิตที่ทำหน้าที่ตรงกันข้าม ตัวแปรตัวเดียวกันนี้เป็นตัวป้องกันความเป็นไปไม่ได้ระหว่างความปรารถนาของคนที่จะถูกดูดซับเป็นประหนึ่งเนื่อนาบุญเดียวกันกับความปรารถนาของผู้อื่น ลากรองอภิปรายว่า **Object petit a** เป็นเหมือนสิ่งที่ขวางทางเดินสะดวกของตัวสัญญะซึ่งสัญญะในที่นี้หมายถึงสมมูลระหว่างความปรารถนาของคนกับสิ่งพึงปรารถนา รวมถึงคนกับการตกเป็นเป้าหมายภายในความปรารถนาของผู้อื่น (Lacan 2004) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ **Object petit a** สะท้อนถึงตัวสกัดกั้นความสมมูลนั้นและนำเสนอถึงตำแหน่งแห่งความปรารถนาบางประการที่มนุษย์สามารถเชื่อมความคิดของตนเองไปยังตำแหน่งที่มากกว่าที่ตัวสัญญะที่กำหนด จนอาจกล่าวได้ว่า **Object petit a** ทำหน้าที่สะท้อนถึงความไม่สมบูรณ์แบบ ตลอดจนความขาดของตัวสัญญะที่เป็นทั้งตัวกำหนดทั้งประกอบความปรารถนาให้กับมนุษย์ด้วยนั่นเอง (Lacan 2004, 2007)

⁴ถ้าเป็นเหตุผลที่สอง คือผู้เล่นอุตริจะรู้ความลับเกี่ยวกับเกม แต่เกมนั้น ๆ ไม่ได้สร้างโปรแกรมที่เป็นความลับเอาไว้ ด้วยผลลัพธ์แล้ว ผู้เล่นก็จะถูกผลักรออกมาจากความพยายามจะเข้าถึงความลับของเกมนั้น ถ้าเป็นตรรกะนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าจากใน **Resident Evil** ที่มีองค์ประกอบฉากย่อย ๆ อย่าง รถไฟ ประตู ที่เป็นเพียงแค่ฉากเสริมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักของเรื่อง แต่ผู้เล่นดันอุตริอยากรู้วาระคั่นนั้น เปิดประตูแล้วจะเป็นอย่างไร ทำยารถของรถยนต์คันหนึ่งในฉากของเกมเป็นอย่างไร ประตูที่เป็นเพียงแค่ฉากจะมีอะไรซ่อนอยู่ ซึ่งถึงที่สุดแล้ว ผู้เล่นก็เข้าถึงความลับที่ผู้เล่นอุตริหรือ ‘มโน’ ขึ้นมาเล่นเกมไม่ได้ เพราะโปรแกรมเกมไม่ได้เขียนให้สิ่งเหล่านั้นเป็นเงื่อนไขที่เป็นความลับแต่แรก ผู้เล่นจึงถูกดันออกมาจากความอยากรู้อยากเห็นของตัวเองและไม่มีวันเข้าถึงความเป็นจริงของเกมที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไขไว้แต่แรกเลยในที่สุด

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็น ความลับเกี่ยวกับอียิปต์ ความลับเกี่ยวกับประเทศไทย ความอูติของผู้เล่นเกมที่อยากรู้ว่าจะไรซ่อนอยู่หลังต้นไม้ ประตุ หลังรถ ในฉากเสริมของเกม รวมไปถึง เอกสารปานามา ใบหน้าของกลุ่มอนินิมัสท์ ฯลฯ ที่ ณ ขณะนี้อาจกล่าวได้ว่าทั้งหมดนี้ ตั้งวางอยู่ในระดับเป็นสิ่งที่เหนือหรือเป็นไปมากกว่าความรู้และการรับรู้ของเรา เหล่านี้ถือเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของ **Object petit a** ของลาก็องทั้งหมด นอกจากนี้ ในเชิงของยุทธศาสตร์ทางการทหารและการทำแผนที่เพื่อการยุทธ์ **Object petit a** ของลาก็อง ยังสะท้อนถึงความขัดแย้งกันระหว่างการทำแผนที่ด้วยอาศัยความรู้เรื่องภูมิศาสตร์และชัยภูมิของทหาร (หน่วยข่าวกรอง) กับการทำแผนที่เพื่อการยุทธ์ด้วยอาศัยเครื่องบินไร้คนขับ (Drone) อีกด้วย เพราะมีความเป็นไปได้สูงกว่าแผนที่เพื่อยุทธศาสตร์การทหารที่ดำเนินการโดยหน่วยข่าวกรองเอง กับ ที่อาศัยตัวกล้องของเครื่องบินไร้คนขับอาจจะได้ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน ส่งผลให้เราไม่อาจมั่นใจได้เลยว่าเราควรยึดตามแผนที่ของหน่วยข่าวกรอง หรือ ควรยึดตามแผนที่ที่จัดการด้วยตัวกล้องของเครื่องบินไร้คนขับ นอกจากนี้ อีกตัวอย่างที่เป็นไปได้เกี่ยวกับ **Object petit a** หรือ สิ่งที่เหนือหรือเป็นมากกว่าความรู้และการรับรู้ของเรา เกี่ยวข้องกับความรัก เช่น ผู้หญิงคนหนึ่งถามผู้ชายคนหนึ่งว่า ‘ทำไมคุณถึงรักฉัน’ การที่ผู้หญิงถามเช่นนั้น เป็นเพราะเธออยากรู้ถึงความดีในตัวเธอที่เธอเองมองไม่เห็น เธอจึงถามผู้ชายถึงความดีในตัวเธอที่เธอเองมองไม่เห็น แต่ผู้ชายอาจจะมองออก ดังนั้น ความดีในตัวผู้หญิงที่อยู่ในตัวเธอ เป็นภาวะความเป็นจริงในตัวเธอ แต่เธอกลับมองไม่เห็นนี่คือ **Object petit a** (The Žižek Times 2017)

จะเห็นว่าเรากับภาวะความเป็นจริงย่อมมีช่องว่างเกิดขึ้นแก่กันและกันเสมอ เราไม่อาจสมานตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับภาวะความเป็นจริงได้หมดจด วิธีคิดลักษณะนี้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ความสนใจของซิคเซค เท่านั้น หากแต่อยู่ในความสนใจของนักมานุษยวิทยาชั้นนำอย่าง โคล็ด เลวี-สโตรส (Claude Levi-Strauss) ผู้ที่ซิคเซคอ้างถึงระหว่างกรอปรายอีกด้วย (The Žižek Times 2017) ตัวอย่างคลาสสิกในงานของเลวี-สโตรสคือการเรียกผู้นำหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ห่างไกลจากตัวเมืองจำนวน 10 คน ออกมา เพื่อวาดแผนที่หมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ซึ่งทั้ง 10 คนวาดภาพหมู่บ้านของตนเองแตกต่างกัน แต่กลับไม่มีผู้นำคนใดที่จะวาดแผนที่หมู่บ้านของตนเองได้ถูกต้องแม่นยำเลยแต่ที่ว่าไม่แม่นยำ เกิดจากความตลกร้ายเรื่องหนึ่ง นั่นคือผู้นำทั้ง 10 คนไม่มีใครกล่าวถึงความขัดแย้งที่อยู่ภายในหมู่บ้านของตนเองเลย ฉะนั้น การวาดรูปโดยกดทับความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้การวาดรูปที่เป็นแค่เปลือกนั้นไร้ความสมบูรณ์แบบในที่สุด ดังนั้น ณ ประเด็นนี้ย่อมสะท้อนถึงสุภาษิตตามที่กล่าวไปแล้ว นั่นคือ ความลับเกี่ยวกับอียิปต์ก็ยังคงเป็นความลับของคนอียิปต์อยู่ร่ำไป เว้นเสียแต่ว่าจะมีคนอียิปต์คนหนึ่งพร้อมจะปลุกสังคมอียิปต์ทั้งสังคมให้ตื่นขึ้น ด้วยการยอมพูดถึงความขัดแย้งและความรุนแรงที่ปกปิดอยู่ในสังคมอียิปต์ เช่นนั้นแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าซิคเซคตระหนักถึงความไม่สามารถของมนุษย์ ที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นจริงได้อย่างทั่วถ้วน นั่นคือ มักมีช่องโหว่เกิดขึ้นเสมอระหว่างการ

รับรู้ของมนุษย์กับภาวะความเป็นจริง แต่แล้วเมื่อความเป็นจริงที่มันถูกกดทับเหล่านั้น หลั่งไหลออกมาชนิดเราตั้งตัวไม่ทัน สิ่งเหล่านั้นก็สะท้อนให้เห็นถึงความขาดต่อการรับรู้ต่อภาวะความเป็นจริงของเราโดยตลอดนั่นเอง เช่น เอกสารปามาма เป็นดังความจริงที่ถูกกดทับไว้ที่หลังไหลออกมา เอกสารกระตุ้นให้เราถูกคิดถึงความไม่รู้และความขาดต่อการรับรู้ของเราต่อภาวะความเป็นจริงมาโดยตลอด นั่นแสดงว่า ที่ผ่านมานั้นเราไม่รู้เลยว่าอะไรอย่างไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้นบนโลกแล้ว จนเมื่อเอกสารถูกเปิดออกผลลัพธ์ก็คือการรับรู้ของเราที่เคยเป็นความขาดถึงค่อย ๆ ถูกผูกโยงเข้ากับความจริงที่ถูกเปิดออกมาเหล่านั้นกลายมาเป็นความเข้าใจที่ลดช่องโหว่หรือช่องว่างกับภาวะความเป็นจริงมากขึ้น แต่วิธีคิดทางปรัชญาของซีเชคเช่นนี้ก็ยิ่งเน้นตัวมนุษย์เป็นแกนกลาง ซึ่งจะแตกต่างกับวิธีปรัชญาของฮาแมนที่ดูจะพุ่งความสนใจไปที่สิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์มากกว่าของซีเชคซึ่งฐานคิดทางปรัชญายังเน้นที่การรับรู้และความไม่สมบูรณ์แบบในการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนโลกของมนุษย์

ฮาแมนเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้เท่าเทียมกันหมด ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นจริง เกิดขึ้นในจินตนาการ เล็ก ใหญ่ หนัก เบา ฯลฯ (The Žižek Times 2017) ดังที่เขาอภิปรายภววิทยาของสิ่งต่าง ๆ บนโลกที่เขาเรียกว่าเป็น 'Object-Oriented Philosophy' (OOO) อันเป็นหลักปรัชญาที่สื่อถึงความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่ทั้งมุ่งมาดเปิดตัวเข้าหากัน ทั้งปิดบังกันและกัน ในหนังสือเรื่อง **Tool-Being: Heidegger and the Metaphysics of Object** (2002) ฮาแมนอภิปรายว่าภายในอาณาจักรของสิ่งต่าง ๆ นั้นสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่ทั้งใช้สอยซึ่งกันและกันทั้งทำลายซึ่งกันและกัน นั่นคือ ในด้านหนึ่งสิ่งต่าง ๆ ทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ที่เป็นการเปิดหน้าเข้าหากัน ความเป็นไปได้ที่เกิดขึ้นด้วยคุณสมบัติภายในตัวของสิ่งต่าง ๆ เองที่เสมือนว่ากำลังจูนเจือกันและกัน ใช้สอยซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นภาวะต่าง ๆ ขึ้นมาให้เราเห็นบนโลก ตามที่ฮาแมนเรียกว่าเป็น 'Tool-being' นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างของหนัก ของเบา น้ำ เป็นที่ทราบกันดีว่า ของหนักจมน้ำ ของเบาลอยน้ำ การณ์นี้เริ่มต้นจากการที่น้ำเผยศักยภาพของมันออกมา พอ ๆ กับที่ของเบาและของหนักเผยศักยภาพของมันออกมา เมื่อทั้งหมดนี้เข้ามาสัมพันธ์กัน ก็จะเกิดเป็นภาวะที่เราเห็นและเข้าใจกัน นั่นคือ ของหนักจมน้ำ ของเบาลอยน้ำ (Harman 2002) ตัวอย่างนี้ สะท้อนถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่สุดท้ายแล้ว มันเกิดเป็นภาวะต่าง ๆ ขึ้นมาได้ ก็เพราะสิ่งต่าง ๆ เผยศักยภาพซึ่งกันและกันออกมา ทว่าในภาวะวิทยาของสิ่งต่าง ๆ ก็เจือปนไปด้วยสัญญาณอันเป็นห้วงเวลาหนึ่งหรือสภาพการณ์บางประการที่สรรพสิ่งมิได้สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก่อนที่มันจะเคลื่อนไปสู่ความสัมพันธ์อื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ขวดพลาสติกตั้งอยู่บนพื้นห้อง ชายคนหนึ่งเทน้ำใส่ขวด ตรงนี้เริ่มเปิดมุมมองได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันและกัน เพราะขวดคือภาชนะที่รองรับน้ำได้ น้ำอยู่ในขวดได้เพราะขวดไม่มีรูรั่ว และในขณะเดียวกันขวดตั้งได้เพราะแรงโน้มถ่วงของโลก ทว่าถ้าตั้งไปแบบนั้นนาน ๆ น้ำใน

ขวดน้ำที่ตั้งอยู่บนพื้นห้องก็จะเป็นเพียงสุญญากาศแห่งความสัมพันธ์ นั่นคือ ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ เกิดขึ้น หรือ ไม่มีภาวะใด ๆ เกิดขึ้น แต่ถ้าหากสมมติว่าห้องนั้นมีหน้าต่างเปิดทิ้งไว้ แล้วในวันนั้นเกิดลมแรงมาก พายุพัดเข้ามาผ่านหน้าต่าง ๆ นั้น จนกระทั่งขวดน้ำล้นลง น้ำหกออกมาจากขวด ซึ่งในห้วงเวลาที่น้ำหกออกมาจากขวดนี้เอง ที่ความสัมพันธ์ใหม่เกิดขึ้น เป็นความสัมพันธ์ที่สละหลุดออกจากการเกี่ยวพันจนเจือกันและกัน ระหว่างน้ำกับขวดน้ำ มาเป็นน้ำหกจากขวดน้ำเพราะพายุ ตรงนี้เองจะถือว่ามีความสัมพันธ์ใหม่เกิดขึ้นแล้ว อันเป็นความสัมพันธ์ที่สรรพสิ่งต่าง ๆ กำลังทำลายกันและกัน หรือที่ฮาแมนเรียกว่าเป็นสภาวะที่สิ่งต่าง ๆ เล็กที่จะใช้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่เริ่มจะทำลายกันและกัน (Broken-being) (Harman 2002) ซึ่งทั้งหมดนี้มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ แต่มนุษย์ทำหน้าที่เป็นเพียงภาคแสดงย่อย (เป็นผู้เทน้ำลงในขวดน้ำ) ท่ามกลางความสัมพันธ์ในภาพรวมทั้งหมด (ขวดน้ำเปล่า ขวดน้ำจุน้ำได้ แรงโน้มถ่วงที่กดไว้ พื้นห้องที่รับการตั้งของขวดน้ำ พายุพัด หน้าต่าง น้ำหกจากขวดน้ำ ฯลฯ)

ดังนั้น เราจะเห็นว่าฮาแมนเชื่อว่าภาวะความเป็นจริงเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ของสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เล็ก ใหญ่ หนัก เบา ฯลฯ โดยที่มนุษย์ไม่ได้เป็นแกนกลางทั้งหมดมนุษย์ไม่ได้เป็นองค์ประธานทั้งหมดของการเกิดขึ้นของสรรพสิ่ง เหตุการณ์ สถานการณ์ และปรากฏการณ์ หากแต่เป็นเครือข่ายของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์เหล่านี้ต่างหากที่เป็นตัวการของการเกิดขึ้นหรืออุบัติขึ้นของสรรพสิ่งสิ่งที่ฮาแมนเล็งในวิถีปรัชญาของตนเองนั้น ไม่ใช่เรื่องของความรู้สิ่งใดในช่วงเวลาหนึ่งของมนุษย์ ไม่ได้สนใจว่าการรับรู้ของมนุษย์นั้นขาดตกบกพร่องหรือไม่ และจะมีวันใดที่ความลับของภาวะความเป็นจริงจะเผยตัวของมันต่อเรา เหมือนกับการรู้โหล่ของวิกิลีกส์หรือไม่ แต่สิ่งที่ฮาแมนสนใจในหลักปรัชญาของตนเองคืออภิปรัชญาแบบ ‘กองโจร’ (Guerilla) ตามที่เขาขนานนามชื่อหนังสือเล่มหนึ่งของเขาเองว่า **Guerrilla Metaphysics: Phenomenology and the Carpentry of Things** (2005) ในหนังสือเล่มนี้ ฮาแมนเสนอว่าโลกที่มนุษย์คุ้นเคยเป็นสิ่งที่ไม่เคยสมบูรณ์แบบ แต่สาเหตุไม่ใช่เป็นเพราะเพียงว่าการรับรู้ของมนุษย์นั้นขาดตกบกพร่อง หรือสมองของมนุษย์มีปัญหาต่อการรับรู้ แต่เป็นเพราะสรรพสิ่งต่าง ๆ มักซ่อนตัว พรางตัวอย่างลึกลับ ไม่ให้มนุษย์เห็น ประหนึ่งเหมือนสงครามกองโจรที่นักรบในอุดมการณ์นี้ต้องพรางตัวไว้ตลอดเวลา ที่สำคัญคือด้วยอภิปรัชญาในตัวมันนั้น สรรพสิ่งมีกายกรรมอันต่อเนื่องในตัวของมันเอง สรรพสิ่งต่าง ๆ มีนาฏกรรมอันลึกลับ ซ่อนเร้นภายในตัวของมันเอง (Harman 2005) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อภิปรัชญากำลังเล่นสงครามกองโจรกับมนุษย์ และมนุษย์ยากที่จะชนะในสงครามนี้

ส่วนบุคคลที่ฮาแมนอ้างถึงเพื่อนำมาสนับสนุนความคิดของตนเองเป็นหลักก็คือนักปรัชญาและนักคณิตศาสตร์นามว่า อัลเฟรด นอร์ท ไวท์เฮด (Alfred North Whitehead) ฮาแมนอ้างถึงไวท์เฮดผ่านแนวคิดเรื่อง การคาบเกี่ยวกันของสิ่งต่าง ๆ ที่นำไปสู่การสร้างภาวะต่าง ๆ ขึ้นมาโดยที่สิ่งนั้นยังคงเป็นสิ่งนั้นเหมือนเดิม

ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตัวตนของมัน สิ่งใดสิ่งหนึ่งในตัวมันนั้นสามารถก่อให้เกิดสถานการณ์ที่หลากหลายขึ้นมาได้ ยามที่มันสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ และทุกความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวสิ่งนั้นย่อมถือว่าเท่าเทียมกันทางภาวะ วิทยา (Harman 2002) หลักปรัชญาที่ว่ามานี้เรียกว่า “ภาวะแห่งการคาบเกี่ยวสิ่งต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน” (Prehension) อันหมายถึงการละเล่นภายในจักรวาลแห่งความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งที่เมื่อตัวมันนั้นถูกคาบเกี่ยว หรือพาดเข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง ก็ะผันตัวไปเรื่อย ๆ ซึ่งการผันตัวไปเรื่อย ๆ นั้น ก็ยังถือว่าเป็นภาววิทยาเกี่ยวกับสิ่ง ๆ นั้นตัวเดียวกันหมดไม่ได้มีสถานการณ์หนึ่งเหนือกว่าหรือโดดเด่นกว่าอีกสถานการณ์หนึ่ง เช่น สถานการณ์ของ โต๊ะตัวหนึ่งที่มีรอยขีด กับโต๊ะตัวเดียวกันที่มีฝุ่นจับ กับโต๊ะตัวเดียวกันที่ถูกขีดจนสะอาด กับโต๊ะตัวเดียวกันที่สี เริ่มลอก ฯลฯ ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่เรียกว่าเป็น ภาววิทยาแห่งการคาบเกี่ยวระหว่างสิ่งต่าง ๆ ของโต๊ะตัวเดียวกัน ที่สถานการณ์ของโต๊ะผันแปรไปเรื่อย ๆ ยามที่มันสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ (Harman 2010) หรืออีกตัวอย่างก็เช่น ตัวละคร แฮร์รี พอตเตอร์ เพียงแค่ตัวเดียวนั้น ทุกวันนี้ตัวละครตัวเดียวนี้อาจสร้างเหตุการณ์ สถานการณ์ และ ปรากฏการณ์ที่หลากหลายมากเกี่ยวกับตัวแฮร์รีเองเริ่มตั้งแต่ตัวละครแฮร์รีที่อยู่ในจินตนาการจริงของ ผู้ประพันธ์คือ เจ. เค. โรว์ลิง (J.K. Rowling) ตัวแฮร์รีที่อยู่ในภาพยนตร์ซีรีส์ ตัวแฮร์รีที่เป็นภาพวาด ตัวแฮร์รีที่เป็นวิดีโอเกม ตัวแฮร์รีที่เป็นบอร์ดเกม ตัวแฮร์รีที่เป็นเลโก้ (ของเล่น) ฯลฯ เหล่านี้หากเรามองว่าตัวละครแฮร์รีตัว เดียวกำลังแพร่ขยายตัวมันเองออกเป็นสถานการณ์ที่หลากหลายดังนั้น แฮร์รีที่เกิดในกาลและสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น จินตนาการของผู้เขียน ภาพยนตร์ ภาพวาด วิดีโอเกม บอร์ดเกม และเลโก้ เหล่านี้ถือว่าเป็น ปรากฏการณ์ สถานการณ์ และเหตุการณ์ที่วางอยู่บนความเท่าเทียมกันของตัวแฮร์รีตัวเดียวที่ปรากฏอยู่ในวิถี คิดแบบของไวท์เฮดที่ฮามันนำเสนอมาทั้งสิ้น

ระหว่างการอภิปราย มีประเด็นที่น่าสนใจคือฮามันจะจุดประกายให้เราองโลกสมัยใหม่ ออกเป็นสามรูปแบบรูปแบบแรกคือ Arch-Modernism หรือที่รู้จักกันในนาม Pre-Modernism คือโลกสมัยใหม่ ยุคแรก ๆ อันเป็นช่วงที่มนุษย์เพิ่งแยกตัวออกจากความเชื่อไร้เหตุผล มนุษย์ผู้นำนวัตกรรมตัวเองเข้าสู่ยุคเจริญทาง ภูมิปัญญาพยายามสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ จนคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์กลายมาเป็นอรรถาธิบาย หลักต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ บนโลก เช่น กฎแรงโน้มถ่วง การกำเนิดจักรวาล การกำเนิดโลก ทฤษฎีบิกแบง ฯลฯ สิ่ง เหล่านี้แสดงพลังของการให้คำอธิบายต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ด้วยตัวมนุษย์เอง และภาษามีบทบาท สำคัญอย่างมาก ในโลกสมัยใหม่ยุคต้นเช่นนี้ มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาภาษาเพื่อสร้างคำอธิบายต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ และถ่ายทอดความรู้นั้นให้แก่กันและกัน (The Žižek Times 2017) ส่วนรูปแบบที่สองคือ Para-Modernism อันเป็นโลกสมัยช่วงกลางหรือที่รู้จักกันในนามของ Post-Modernism อันเป็นยุคสมัยที่เล็งเห็นถึงความไม่ สมบูรณ์แบบของอรรถาธิบายหลักและข้อจำกัดของภาษายุคนี้เป็นยุคที่พยายามเปิดบทสนทนาเชิงวิพากษ์กับ อรรถาธิบายหลัก พร้อมกันนั้นก็เชื่อในคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย อันควรถูกยกไว้ว่าเป็นคุณค่าและ

ศักดิ์ศรีแห่งการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ วิธีคิดแบบ Postmodernism เช่นนี้ เปิดช่องทางให้กับพวกเสรีนิยม และเป็นที่มาของการผลิตคิดค้นแนวคิดทางสังคมศาสตร์สำคัญ ๆ รวมถึงอุดมการณ์การเมือง เช่น แนวคิดสตรีนิยม ความหลากหลายของแนวคิดประชาธิปไตย การท้าทายอำนาจเผด็จการ เสรีนิยม การเมืองพหุวัฒนธรรม ฯลฯ เงื่อนไขสำคัญของการเกิดขึ้นของความหลากหลายทางความรู้และอุดมการณ์ทางการเมืองเหล่านี้ย่อมต้องอาศัยการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์เป็นกุญแจสำคัญทั้งสิ้น (The Žižek Times 2017)

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมดังกล่าวในยุค Postmodernism กลับยิ่งส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางแห่งการผลิตองค์ความรู้และยิ่งเป็นการเสริมสร้างอัตตาแก่ตัวมนุษย์ ด้วยเหตุนี้สมัยใหม่ในแบบที่สาม จึงถือกำเนิดเกิดขึ้น รูปแบบที่สามคือ Neo-Modernism อันเป็นโลกสมัยใหม่ในปัจจุบัน หรือที่รู้จักกันในนามของ Post-Humanism อันเป็นยุคที่ไม่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางหรือเป็นแกนกลางในตัวขององค์ความรู้ (The Žižek Times 2017) ในยุคนี้ มนุษย์ควรคำนึงว่าตนเองไม่ใช่คนควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหตุเพราะสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ทำหน้าที่เป็นตัวแสดงหลักสำคัญในการขับเคลื่อนปรากฏการณ์ เช่น การเกิดขึ้นของภัยธรรมชาติ (สึนามิ อุทกภัย) ซึ่งจะเห็นว่า ภัยธรรมชาติไม่ได้เกิดจากมนุษย์เป็นผู้กำหนด ภัยธรรมชาติเกิดจากสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ เป็นตัวแสดงสำคัญ บางครั้งสิ่งเหล่านี้มีชุมพลซ่อนเร้นที่เหนือกว่ามนุษย์เสียอีก ตัวอย่างอื่น ๆ ก็เช่น การเกิดขึ้นของเชื้อไวรัส เชื้อแบคทีเรียที่แพร่พันธุ์และก่อตัวมากับอากาศและทำอันตรายต่อมนุษย์นอกจากนี้ ก็เช่น การเกิดขึ้นของจักรวาลด้วยแนวคิด Multi-verse ที่มีสมมติฐานว่าจักรวาลคือห้วงแห่งเวลาและสถานที่ที่ขยายตัวจากภายในตัวของมันเอง หลุมดำขยายตัวได้จากภายในตัวของมันเอง รวมถึงหลุมดำสร้างหลุมดำย่อย ๆ ขึ้นมาในห้วงแห่งเวลาที่เกิดมาก่อนกาลอวกาศของเรา และปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปบนฐานของอสงไขยเวลา ที่ผัสสะของมนุษย์ยากที่จะย่างกรายหยั่งถึง สิ่งเหล่านี้ มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้กำหนดได้เองเลย ได้ก็แต่เป็นผู้สังเกตการณ์และรับรู้อย่างห่าง ๆ เท่านั้น แนวคิด Multi-verse นอกจากจะทำลายทฤษฎีบิกแบงแล้วนั้น ยังทำลายการเป็นตัวแสดงสำคัญของมนุษย์ในฐานะศูนย์กลางขององค์ความรู้และการรับรู้ต่าง ๆ ด้วย

นอกจากไวท์เฮดแล้ว นักคิดหรือนักปรัชญาผู้มีอิทธิพลต่อฮาแมนคือ บรูโน ลาตูร์ (Bruno Latour) และมานูเอล ดีแลนดา (Manuel DeLanda) โดยเริ่มต้นจากลาตูร์ ผู้เชื่อว่าปรากฏการณ์เกิดจากเครือข่ายของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงที่กระทำต่อกันและกัน (Actant) โดยความหมายแล้ว Actants หมายถึงองค์ประกอบของสิ่งหนึ่ง ๆ ที่โน้มตัวเข้าไปหาสิ่งอื่น โดยกระทำการให้สิ่งอื่นขึ้นตรงต่อเจตนารมณ์ของมันเองซึ่งการกระทำระหว่างกันของสิ่งต่าง ๆ นี้เองที่เป็นบ่อเกิดของปรากฏการณ์ต่าง ๆ (Callon and Latour 1981) ส่วนดีแลนดาเชื่อว่าภววิทยาของสรรพสิ่งต่าง ๆ ควรถูกมองว่าเป็นภววิทยาแบบแบนราบ (Flat ontology) นั่นคือ สรรพสิ่งต่าง ๆ ไม่ควรถูกมองว่ามีลำดับชั้น หรือมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดดเด่นกว่าสิ่ง

อื่น ๆ (DeLanda 2013) นักคิดทั้งสองท่านประดิษฐ์แนวคิดที่ส่งผลต่อการมองโลกอันน่าตื่นเต้น ฮาแมนเชื่อว่าปรัชญาควรเป็นความสนุกสนานและสับสนมากกว่าความตึงเครียด และแล้วความบันเทิงตลอดจนความเพลินเพลินต่อโลกแห่งปรัชญา ก็เริ่มต้นที่ความคิดของลาตู ที่ว่าสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ทั้งหลายเป็นภาคปฏิบัติการณ์ต่อกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือตัวมันนั้นกำลังกระทำการซึ่งกันและกัน ต่อกันไปด้วยความคิดของดีแลนดาที่ว่าสรรพสิ่งทุกอย่างเป็นความสัมพันธ์แบบแบนราบ นั่นคือ ไม่มีสิ่งใดอ้างเหนือกว่าสิ่งใด เมื่อนำนักคิดทั้งสองท่านมาหลอมรวมกัน ก็กลายเป็นตรรกะปรัชญาของฮาแมนที่เชื่อว่าการจำแนกประเภทของสิ่งทั้งหลาย (Taxonomy) ออกเป็น ความคิดอ่านกับโลก (Thought and world) มนุษย์กับธรรมชาติ (Human and nature) สิ่งที่ต้องได้ กับสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Material and immaterial) ฯลฯ เหล่านี้เป็นตัวสกัดกันมุมมองทางปรัชญาที่สมจริงกว่านั้น เหตุเพราะปรัชญาไม่ควรจับสิ่งเหล่านี้แยกออกจากกัน ถ้าหากเราแยกความคิดอ่านของเราเองออกจากโลก ถ้าอย่างนั้นความคิดของเราก็เป็นเพียงความเพ้อฝันเท่านั้นเอง ถ้าหากเราแยกมนุษย์กับธรรมชาติก็เท่ากับว่าเรามองไม่ออกว่าธรรมชาติเข้ามาสัมพันธ์กับการรับรู้ของเราอย่างไร เราจะมองไม่ออกว่าธรรมชาติที่ปฏิสัมพันธ์ของมันเกิดขึ้นภายในตัวมันเองนั้นกลายเป็นทั้งภาวะและกลายมาเป็นความรู้และความไม่รู้ของมนุษย์อย่างไร ถ้าหากเราแยกสิ่งที่จับต้องได้ออกจากสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ก็เท่ากับว่า เรามีอคติยอมรับแต่สิ่งที่จับต้องได้เท่านั้นที่มีตัวตนอ้างอยู่ เท่ากับว่าเราปฏิเสธว่าสิ่งที่จับต้องไม่ได้จริง ๆ แล้วก็เป็นสิ่งที่มีความตระหนักรู้ การจำแนกแยกแยะประเภทเช่นนี้เองที่กลายเป็นความเสี่ยงต่อความเข้าใจสัจธรรมของโลกโดยภาพรวมและเสี่ยงต่อการเข้าใจความสมจริงของสรรพสิ่งและเสี่ยงต่อการเข้าใจสิ่งที่เป็นอย่างอยู่/ตั้งอยู่ของสรรพสิ่งบนโลก

ดังนั้น การตั้งแนวทางการรับรู้และการเข้าใจสรรพสิ่งต่าง ๆ เสียใหม่ด้วยสมมติฐานใหม่ โดยสลายล้างการจำแนกแยกแยะประเภทของสรรพสิ่ง จึงเป็นที่มาของสำนักสัจนิยมแขนงใหม่ในปรัชญาร่วมสมัยปัจจุบัน ที่รู้จักกันในนามของ สัจนิยมใหม่ (New realism) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือปรัชญาสกุลออนูมานสัจนิยม (Speculative Realism) ที่ฮาแมนเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งร่วมกับ เกวียนติน เมลลาซุสซ์ (Quentin Meillassoux) เรย์ แบรชชีเออร์ (Ray Brassier) และ เอียน แฮมิลตัน แกรนท์ (Ian Hamilton Grant) ณ Goldsmith College University of London เมื่อปี 2007 โดยสัจนิยมใหม่นี้วางอยู่บนสมมติฐานของภาคแสดงของสิ่งไม่มีชีวิตที่สัมพันธ์กันและกันบนภววิทยาแบบแบนราบตามแนวทางของลาตูและดีแลนดาตามลำดับ จะเห็นว่า ตัวอย่างเกี่ยวกับแฮร์รี พอตเตอร์ ที่อธิบายไปข้างต้นแล้วว่าไม่ว่าจะเป็นจินตนาการของผู้เขียนภาพยนตร์ ภาพวาด วิดีโอเกม บอร์ดเกม และเลโก้ เหล่านี้สะท้อนถึงการกระทำการณ์ของสิ่งไม่มีชีวิตที่วางอยู่บนระนาบแห่งภววิทยาเดียวกันทั้งสิ้น หากกล่าวตามความคิดของฮาแมน ก็อาจกล่าวได้ว่า แฮร์รีในจินตนาการของผู้เขียนคือ เจ. เค. โรว์ลิงไม่ได้โดดเด่นหรือมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าตัวแฮร์รีที่เป็นตัวภาพยนตร์ หรือแม้แต่ว่าแฮร์รีในวิดีโอเกมก็ไม่ได้มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าตัวแฮร์รีที่เป็นตัวบอร์ดเกมและตัวเลโก้ เหตุเพราะแฮร์รีใน

ทุกกาล ทุกสถานที่และทุกประเภทของแฮร์รี่ย่อมถือเป็นภววิทยาที่เท่าเทียมกันหรือมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันเกี่ยวกับตัวแฮร์รี่ พอตเตอร์เหมือนกันทั้งหมดโดยไม่จำเป็นต้องจับมันแยกออกจากกันหรือให้คุณค่ากาลใดกาลหนึ่งและสถานที่ใดสถานที่หนึ่งมากกว่ากัน

โดยสรุป จะเห็นว่าทั้งซีเชคและฮาแมนมีสมมติฐานทางปรัชญาที่ทั้งเหมือนกันบ้างแต่แตกต่างกันค่อนข้างมาก นักคิดทั้งสองท่านเชื่อเหมือนกันว่าภาวะความเป็นจริงเป็นสิ่งที่เข้าไม่ถึง โดยสำหรับซีเชคมนุษย์มีช่องโหว่ในการรับรู้ภาวะความเป็นจริง กระนั้น มนุษย์จะเริ่มตระหนักว่าสิ่งที่ตนเองรับรู้ นั้นเป็นความไม่สมบูรณ์แบบมาโดยตลอดหรือมีอะไรบางอย่างที่ถูกกดทับภายใต้การรับรู้ของตนเอง เพราะการเผยโฉมหรือปะทุขึ้นของความจริงที่อยู่นอกเหนือการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้มนุษย์ต้องทบทวนการเข้าใจภาวะความเป็นจริงของตนเองเสียใหม่เพราะการปะทุขึ้นของความจริงตัวดังกล่าวนั่นเอง ที่เร่งเร้าให้มนุษย์ต้องทบทวนการรับรู้ของตนเองใหม่อีกครั้ง ส่วนฮาแมนนั้นคิดคล้ายคลึงกัน ก็ตรงที่มนุษย์ย่อมเข้าไม่ถึงภาวะความเป็นจริงทั้งหมด แต่เหตุผลของฮาแมนต่างออกไป อีกทั้งไม่ได้เป็นเหตุผลทางจิตวิเคราะห์ของลาโองเหมือนกับของซีเชค ฮาแมนเชื่อว่าการที่มนุษย์เข้าไม่ถึงภาวะความเป็นจริง เป็นผลโดยตรงจากสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ที่เข้าปฏิสัมพันธ์กันอย่างหลากหลาย มหาศาล จนไม่สามารถลดทอนออกมาเป็นรูปแบบที่ตายตัวได้ เหล่านี้คือสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงมันได้ทั้งหมด เปรียบเหมือน เรามองเห็นได้แต่ภาพทิวทัศน์อันสวยงามของทุ่งหญ้าสะวันนา แต่เราไม่อาจมองเห็นอย่างทะลุปรุโปร่งถึงความสัมพันธ์ทั้งหมดของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ภายในทุ่งหญ้าสะวันนา ตั้งแต่ อากาศ ทราย ดิน น้ำ อุณหภูมิ แสง ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ นักคิดทั้งสองท่านจึงมีทั้งความเหมือนกันและความแตกต่างกันในฐานคิดปรัชญา ซีเชคเน้นที่ข้อจำกัดในเรื่องการรับรู้ของมนุษย์ต่อภาวะความเป็นจริง ซีเชคเน้นที่ช่องว่างระหว่างการรับรู้กับการเผยตัวของความจริงที่ถูกการรับรู้ของมนุษย์กดทับไว้ ส่วนฮาแมนเน้นที่กิจกรรมของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ที่ทั้งเข้มข้น หลากหลาย ดาษดื่น ที่เป็นตัวฟ้องถึงข้อจำกัดการรับรู้ภาวะความเป็นจริงของมนุษย์ ความคิดลักษณะนี้เป็นที่มาสำคัญของปรัชญาสกุลอนุমানสำนึกนิยมดังที่ผู้เขียนจะได้อภิปรายถัดไปในส่วนที่สองของบทความ

จุดร่วมในการปฏิเสธแนวคิดเรื่อง ‘Assemblage’ ของเจน เบนเน็ต (Jane Bennett) สู่ความแตกต่างเรื่องรูปธรรมนิยม (Materialism) และสำนึกนิยม (Realism)

ในช่วงประมาณกลาง ๆ ของการอภิปรายระหว่างซีเชคและฮาแมน ผู้ดำเนินรายการถามนักคิดทั้งสองท่านถึงนักรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัย จอห์น ฮอปกินส์ นามว่า เจน เบนเน็ต (The Žižek Times 2017) ผู้เป็นเจ้าของแนวคิด ‘การหลอมรวมของสรรพสิ่ง ณ จุดเดียว’ (Assemblage) เบนเน็ตกล่าวถึงความคิดเรื่อง Assemblage ไว้ในหนังสือเรื่อง **Vibrant Matter: A Political Ecology of Things** (2010) ว่าเป็นการขบคิดถึงภาคแสดงที่เหนือกว่าแค่การขับเคลื่อนด้วยร่างกายของมนุษย์ สู่ชุมพลของรูปธรรมของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ อัน

เกี่ยวเนื่องกับการหลอมหลอมมนุษย์และสิ่งไม่ใช่มนุษย์เข้าไว้ด้วยกัน (Bennett 2010) เบนเน็ตต์มองว่าภาวะต่าง ๆ อารมณ์อยู่ได้ด้วยอาศัยพลังและประสิทธิภาพของความร่วมมือกันของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ การสมานตัวเข้าเป็นพวกเดียวกันระหว่างกันและกันของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น เป็นเงื่อนไขสำคัญของภาวะแห่งการอารมณ์อยู่หรือแม้แต่การเข้าแทรกแซงจากสิ่งอื่น ๆ ที่เข้ามาสร้างผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่เดิม จนส่งผลให้ความสัมพันธ์ที่เคยตั้งอยู่เดิมนั้นเปลี่ยนหรือเคลื่อนจากสภาพหนึ่งไปเป็นอีกสภาพหนึ่ง ก็ถือว่าสะท้อนถึงขุมกำลังแห่งการอารมณ์อยู่ของสิ่งมีชีวิตทั้งสิ้น (Bennett 2010) ดังเช่นที่เบนเน็ตต์ยกตัวอย่างถึงไฟดับในอเมริกาเมื่อปี 2003 ที่มีผลกระทบต่อชาวอเมริกันเป็นจำนวนมาก ไฟดับเป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงรูปธรรมของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ ที่ขุมพลังของมันนั้นเข้าแทรกแซงความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่อย่างเสถียรระหว่างไฟฟ้ากับอาคารและตึกต่าง ๆ (Bennett 2010) โดยสรุป เบนเน็ตต์มอง Assemblage ว่าเป็นการรวมกลุ่มกันขององค์ประกอบที่หลากหลาย นั่นคือ เป็นการหลอมเข้าด้วยกันของสรรพสิ่งที่แฝงด้วยแรงสั่นสะเทือนทุกประเภท ประหนึ่งเป็นสมานพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ที่เข้ามาสร้างแรงกระตุ้นร่วมกัน ท่ามกลางความเป็นไปได้ว่าแรงกระตุ้นเหล่านั้นอาจประสบพบกับขุมพลังบางอย่างที่สามารถสร้างผลกระทบในกับมุกกลับแก่ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นที่เคยตั้งอยู่เป็นทุนเดิมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ Assemblage สะท้อนถึงคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างการกระทบกระเทือนแก่กันและกัน (Affect) โดยไม่เชื่อว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งแยกตัวอย่างเด็ดขาดออกจากสิ่งอีกสิ่งหนึ่ง (Bennett 2010) ฉะนั้น ภายในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่ง ๆ หนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ถ้าหากแต่เดิมแล้วเคยเป็นพื้นที่ ๆ แสดงถึงการอุบัติของความสัมพันธ์ชุดหนึ่งได้ ตัวมันก็สามารถสลายพื้นที่แบ่งนั้นด้วยยอมหลอมเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งที่เข้ามาสร้างความแตกต่าง เพื่อสร้างเส้นแบ่งที่ขยายออกไปกว่าเดิม (Bennett 2010) จากตรงนี้ ฮาแมนสรุปความคิดของเบนเน็ตต์ในระหว่างการอภิปรายได้อย่างกระชับว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า สรรพสิ่งต่าง ๆ ถูกหลอมขึ้นด้วยองค์ประกอบหลากหลายที่เป็นอิสระออกจากกัน อันองค์ประกอบเหล่านั้นมีผลต่อการสร้างสรรพสิ่งใดสรรพสิ่งหนึ่งขึ้นมาให้มีความเป็นรูปเป็นร่าง (The Žižek Times 2017) อย่างไรก็ตามฮาแมนและซีเชคไม่คิดเช่นเดียวกันกับเบนเน็ตต์ ถ้าหากรูปธรรมนิยมหรือการเกิดขึ้นสรรพสิ่งบนโลกของเบนเน็ตต์เกิดจากการหลอมรวม ณ จุด ๆ เดียวขององค์ประกอบที่เป็นอิสระอันหลากหลายดังที่ฮาแมนสรุปความหมายนำพึงรูปธรรมนิยมของซีเชคและฮาแมนจะมีความแตกต่างกับของเบนเน็ตต์ ซึ่งในส่วนที่สองนี้ของบทความ ผู้เขียนจะอธิบายถึงประเด็นเรื่องรูปธรรมนิยม อุดมภาวะ และสัจนิยม โดยผู้เขียนจะอธิบายความคิดของซีเชคก่อนที่จะอธิบายความคิดของฮาแมนเป็นลำดับถัดไป

แนวคิดรูปธรรมนิยมของซีเชคไม่ได้เหมือนกับเบนเน็ตต์เลย ซีเชคไม่ได้มองถึงขุมพลังของสิ่งต่าง ๆ ที่หลอมรวมตัวเข้าด้วยกันเป็นรากฐานของการอุบัติขึ้นเป็นภาวะต่าง ๆ ยิ่งเขาไม่ได้มองถึงศักยภาพของการเป็นภาคแสดงของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่กระจายตัวไปยังสิ่งไม่ใช่มนุษย์ หากแต่รูปธรรมนิยมของซีเชคหมายถึง

ปัญหาอันเกิดจากการโครงสร้างสังคมของการต่อสู้ด้วยความคิดเชิงปรัชญาของคนจำนวนมาก ที่ไม่อาจจะบ่งชี้ได้ว่าจุดยืนของใครหรือความคิดเห็นส่วนตัวของใครเป็นความจริงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในทุกวันนี้คือคนจำนวนมากกำลังต่อสู้เพื่อปกป้องตัวตน ความคิด และความเป็นตัวของตัวเอง โครงสร้างสังคมแบบเสรีเอื้ออำนวยไม่น้อยเลยต่อการต่อสู้กับผู้อื่น ทั้งเพื่อพัฒนาทั้งเพื่อเข้าใจจุดยืนของตนเองมากขึ้น ส่วนความย่อนแอที่ปรากฏในเรื่องนี้ก็คือจุดยืนที่แต่ละคนยึดถืออยู่ท่ามกลางการต่อสู้ทางความคิดเพื่อจุดยืนของตนเองอย่างเสรี เป็นการขบคิดในลักษณะที่ไม่ได้คำนึงมากพอว่ายังคงมีองค์ประกอบทางความคิดบางอย่างที่หลุดลอยหรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งกับข้อต่อทางความคิดของพวกเขาเองดังที่ซีเชคเสนอเป็นนัยในหนังสือเรื่อง *Disparities* (2016) ว่าถ้าหากปรัชญาคือการต่อสู้ทางความคิดระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ก็ย่อมไม่มีความคิดของกลุ่มใดหรือคนใดคนหนึ่งที่จะระบุว่าเป็นความจริงได้เลย (Žižek 2016) ภายใต้โครงสร้างสังคมเช่นนี้เองที่สมานฉันท์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากและคลุกเคล้ากันไป ซีเชคก็หยิบยกประเด็นเรื่องอุตรภาวะขึ้นมา เพื่อคัดง้างกับความหมกมุ่นในโลกส่วนตัวและในประสบการณ์การคิดแบบเสรีนิยมของปัจเจกชนทั้งหลาย โดยอ้างอิงหลักของซีเชคในเรื่องนี้คือแนวคิดเรื่อง ‘จินตนาการแห่งอุตรภาวะ’ (Transcendental Imagination) ของอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ซึ่งซีเชคระบุไว้ในหนังสือเรื่อง *The Ticklish Subject* (2000) ว่าแนวโน้มการนำเอาประสบการณ์ส่วนตัวและความคิดส่วนตัวของปัจเจกบุคคลไปวางเป็นพื้นฐานเพื่อการขบคิดเกี่ยวกับอุตรภาวะของโลกโดยภาพรวมนั้นย่อมเป็นปัญหา เพราะการทำเช่นนั้นเป็นการสกัดกั้นการมองเห็นถึงองค์ประกอบทางความคิดบางอย่างที่หลุดลอยหรือพ้นออกไปจากสำนึกของปัจเจกชนเองและที่สุดแล้วปัจเจกบุคคลก็อาจจำอยู่ภายใน ‘ส่วนนิยม’ (Particularism) ทางความคิดของตนเอง สำหรับซีเชค อุตรภาวะคือสิ่งที่แยกการเป็นสมาชิกภาพของมันออกไปจากข้อต่อทางความคิดอันคุ้นชินของปัจเจกชนซีเชคมองอุตรภาวะว่าหมายถึง หน่อความคิดที่หลุดไปจากข้อต่อความคิด (The element out of joint) อันวิเศษของซีเชคเกี่ยวกับอุตรภาวะในฐานะองค์ประกอบที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งทางความคิดและอุดมการณ์ต่าง ๆ ของปัจเจกชน แต่สามารถแว้งกลับเข้ามารื้อถอนและทำลายความหมกมุ่นกับความคิดบางประการของปัจเจกชนเองนี้จริง ๆ แล้วมีที่มาจากความคิดของเฮเกิล (Hegel) ผู้มองว่าสิ่งที่หลุดลอยออกไปจากความคิดของคน อันเป็นตัวพ้องถึงความไม่สมบูรณ์แบบในความคิดของพวกเขา นั้นก็เปรียบเสมือนกับ ‘ความมืดมิดของโลก’ (Night of the World) อันสื่อความถึงความมืดมิดที่หลุดพ้นออกไปจากการจับกุมมันด้วยความคิดของคน เป็นความมืดมิดที่ไม่ได้ดำรงร่วมกันกับการมองโลกของคนไม่ได้ร่วมกับอุดมการณ์การใช้ชีวิตของคน และความมืดมิดตัวนี้เองที่เป็นตำแหน่งของอุตรภาวะ (Žižek 2000)

งานเขียนที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งของซีเชคคือ *On Belief* (2001) แม้งานนี้จะเกี่ยวข้องกับการวิพากษ์ศาสนาและประเด็นพหุนิยมทางวัฒนธรรมเป็นหลัก ทว่างานชิ้นนี้ก็ขยายภาพได้ชัดเจนขึ้นว่า รูปธรรมนิยมใน

ความคิดของซีเชคสื่อถึงความไม่แน่นอนและความไม่คงเส้นคงวอันเกิดจากการให้เหตุผลของคนแต่ละคน กลุ่มแต่ละกลุ่ม ฝ่ายแต่ละฝ่ายพร้อมกับพ้องในมุมมองที่ว่าวิธีคิดของคนเหล่านั้นมีปมปัญหาเป็นส่วนประกอบอยู่ เหตุเพราะยังมีองค์ประกอบทางความคิดบางอย่างที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของข้อต่อทางความคิดของพวกเขา ทว่า องค์ประกอบที่ว่่านั้นมีอยู่จริง เป็นภาวะจริง (The Real) ที่อยู่นอกเหนือการผนวกเข้ามายังความคิดของคน องค์ประกอบนั้นสามารถกลับเข้ามาบกรวณวิธีคิดของพวกเขา และองค์ประกอบนั้นเองก็คืออูตรภาวะ (Žižek 2001) สังคมไม่ใช่ไม้บรรทัดที่จะขีดเส้นให้ทุกคนเดินความเห็นไปในทางเดียวกันได้ เหตุผลของมนุษย์ที่ต่างฝ่ายต่างผลิออกมาแล้วมีน้ำหนักนี้เอง ที่เป็นตัวการของการที่สังคมไม่อาจมีจุดร่วมกันได้เลยสังคมทุกวันนี้จึงไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างคนมีเหตุผลกับคนไม่มีเหตุผลเท่านั้น แต่ยังเป็นความขัดแย้งกันของความแตกต่างของตรรกะเหตุผลอันหลากหลายของคนผู้มีเหตุผล ซึ่งล้วนแล้วแต่นำรับฟังทั้งสิ้นความขัดแย้งจึงเกิดจากที่คนแต่ละคน กลุ่มแต่ละกลุ่ม ฝ่ายแต่ละฝ่าย มีความนิยมต่อเหตุผลเฉพาะทางที่ไม่เหมือนกัน และแต่ละฝ่ายต่างอ้างความถูกต้องทางการเมือง (Political correctness) ทั้งสิ้น เช่นนั้นแล้ว โจทย์ของซีเชคคือเราจะก้าวข้ามบรรณนิยมหรือโครงสร้างทางสังคมที่ไร้ความสม่ำเสมออย่างไร ซึ่งคำตอบของซีเชคคือการแสวงหาจุดร่วมนั่นคือ เป็นการมองปัญหาร่วมกันที่เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งโลก มองเห็นถึงสิ่งที่หลุดออกไปจากข้อต่อทางความคิดของทุกฝ่าย ไม่ใช่มองแบบที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นการติดกับดักการมอง ณ จุดใดจุดหนึ่งหรือในอุดมการณ์ใด อุดมการณ์หนึ่งที่เป็นส่วนตัวมากจนเกินไป (The Žižek Times 2017) สำหรับซีเชค การละวางฐานคิดและความนิยมต่อเหตุผลของตนเองที่แต่ละคนยึดถือ มามองปัญหาร่วมกัน จะเป็นการก้าวข้ามข้อถกเถียงที่ต่างฝ่ายต่างยึดอยู่ซึ่งซีเชคระบุชัดว่าปัญหาร่วมของเราทุกวันนี้คือทุนนิยมโลก ทุนนิยมเป็นต้นเหตุสำคัญของการปรับเปลี่ยนพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฯลฯ ดังนั้น การมองปัญหาแต่ละจุด โดยถกเถียงแค่ว่าเป็นประเด็นทางจริยธรรมที่ควรต้องสำนึก หรือยึดถือว่าการละเมิดจริยธรรมบางครั้งเป็นความจำเป็นต่อความก้าวหน้าของสังคมนั้นย่อมเป็นการอภิปรายที่ไม่เพียงพอ เพราะต้นตอของมันจริง ๆ คือทุนนิยมโลกที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาเหล่านี้ เช่น ทุกวันนี้ การปรับเปลี่ยนพันธุกรรมก็มีคู่อภิปรายที่ขัดแย้งกันเสมอ คือแวดวงการแพทย์กับนักสิทธิมนุษยชน ส่วนสิ่งแวดล้อมก็มีคู่อภิปรายเป็นเจ้าของโรงงานกับชาวบ้าน ผู้ได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากการปล่อยควันของโรงงาน ส่วนการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ก็จะเป็นขั้วตรงข้ามของสิ่งที่ผลิตโดยแรงงานผู้คิดค้นนวัตกรรม กับ นายทุนที่ขโมยเอานวัตกรรมนั้นไปใช้ แต่จะเห็นว่า ไม่มีใครเลยหรือฝ่ายใดเลยที่เปิดประเด็นเรื่องทุนนิยมอย่างจริงจัง ดังนั้น สิ่งที่จะต้องถูกอภิปรายจริง ๆ คือทุนนิยมโลก ไม่ใช่การอภิปรายทางจริยธรรมและความก้าวหน้าของสังคม ที่ดูจะสร้างภาวะตบตันให้กับการมองปัญหาในระดับภาพที่ใหญ่ไปกว่านั้นอย่างกระจ่างแจ้ง ดังนั้น การก้าวข้ามบรรณนิยม ซึ่งในที่นี้ บรรณนิยมหมายถึงการมองประเด็นเกี่ยวกับสังคมที่แตกต่างกันออกไป จนขัดแย้งกัน เหตุเพราะคนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละฝ่าย คิดคำนึงประเด็นทางสังคมต่าง ๆ บนพื้นฐานเหตุผลที่แตกต่างกันสู่การมองทุนนิยมโลกที่เป็นปัญหา

ร่วมกัน จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการก้าวข้ามอุตุระภาวะที่เป็นอยู่ การลงทุนนิยมเป็นปัญหาร่วมของโลก
เช่นนี้เอง ที่เป็นสาเหตุอธิบายแก่พวกเราได้ว่า เหตุใดเซกจึงปรากฏตัวตามสื่อต่าง ๆ ในปลายปี 2016 และ
ตอกย้ำ ว่าการเลือกโดนัลด์ ทรัมป์เป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการเมืองของฝ่าย
ซ้าย เหตุเพราะการได้ทรัมป์เป็นประธานาธิบดี คือการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมองเห็นการขยายตัวของทุนนิยม
โลกร่วมกันทั้งหมดและเปิดโอกาสให้คนหลายคนเริ่มที่จะมองเห็นปัญหาชุดเดียวกันทั้งหมดในที่สุดนั่นเอง

ฮาแมนก็พยายามแยกจุดยืนทางปรัชญาของตนเองออกจากจุดยืนของเบนเนท ในขณะที่เบนเนท
เน้นย้ำถึงการหลอมรวมของสรรพสิ่งเข้าไปที่จุด ๆ เดียว ฮาแมนมองว่าสรรพสิ่งไม่ได้เกิดจากการหลอมรวมของ
องค์ประกอบอิสระที่ประกอบขึ้นเป็นจุดเดียว แต่เชื่อว่าสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันใน
ลักษณะที่เปิดกว้าง จนไม่สามารถลดทอนลงมาเป็นรูปแบบที่ตายตัวได้ ภูประณานิยมของฮาแมนจึงเข้าข่ายเป็น
สิ่งที่ไม่สามารถลดทอนรูปลงได้ (Irreducibility) ความน่าสนใจของสิ่งต่าง ๆ คือเป็นการเป็นภาคแสดงภายใน
ตัวของมันเอง สิ่งต่าง ๆ ไม่ได้หลอมรวมที่จุด ๆ เดียวเหมือนที่เบนเนทเชื่อ (Harman 2016) ประเด็นนี้สะท้อน
ผ่านฐานคิดปรัชญาของฮาแมนเอง ที่เชื่อตามหลักการของ Prehension แบบไวท์เฮด ว่าในภววิทยาของ
สิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์เพียงสิ่งเดียวถึงเวลาจริงแล้วสามารถประดิษฐ์สร้างความหลากหลายภายในตัวมันเอง
เช่น ตัวละครแฮรี่ พอตเตอร์ ที่เป็นได้ทั้งจินตนาการของนักเขียน วิดีโอเกม บอร์ดเกม ตัวเลโก้ ฯลฯ ตามที่
ยกตัวอย่างไปข้างต้น ทว่าเบนเนทไม่ได้มองถึงประเด็นนี้ แนวคิดเรื่อง Assemblage ของเขาไม่ได้บ่งบอกอย่าง
ชัดเจนถึงความเป็นไปได้ที่สิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์เพียงตัวเดียวจะสร้างความหลากหลายขึ้นภายในตัวของมันเอง
นอกเหนือจากประเด็นนี้ ภูประณานิยมของฮาแมนเป็นคนละอย่างกับพวกหลังสมัยใหม่นิยม ที่เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ
เกิดขึ้น เพราะเป็นผลผลิตของสังคมหลังสมัยใหม่นิยมมีความเชื่อว่าความจริง สัจธรรม จารีต แบบแผน
ขนบธรรมเนียม ฯลฯ คือสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเป็นกิจกรรมการอุปโลกน์ขึ้นระหว่างกันและกันของมนุษย์ เพื่อให้
คนในสังคมยึดถือ อย่างไรก็ตาม วิธีคิดแบบหลังสมัยใหม่มองมนุษย์เป็นแกนกลางค่อนข้างมาก หลัง
สมัยใหม่ไม่มีคำอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ที่สมควรถูกนับว่ามีภาวะแห่ง
การดำรงอยู่อย่างเท่าเทียมกันกับมนุษย์ตัวอย่างที่ฮาแมนนิยมอ้างในโอกาสต่าง ๆ ก็คือ ไฟไหม้ลำลี (Harman
2010) ซึ่งนักคิดหลังสมัยใหม่ไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของวัตถุเหล่านี้เลย ทว่า ฮาแมนคิดในลักษณะ
ที่ไม่ได้ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ไฟ กับ ลำลี ที่เกิดเป็นการเผาไหม้ขึ้นมาได้นั้น นับเป็น
เรื่องอัศจรรย์ เป็นอย่างน้อยที่สุดก็เพราะปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นนอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ อุบัติการณ์
ของการเผาไหม้อันเกิดจากไฟไหม้ลำลีจึงควรถูกนับว่ามีภาวะแห่งการดำรงอยู่ของมันที่มนุษย์ไม่ควรดูแล
ถึงปฏิสัมพันธ์ภายในภววิทยาของธรรมชาติของโลก ที่การดำรงตัวเช่นนั้นของปวงสรรพสิ่งไม่ใช่มนุษย์บ่งให้
เห็นถึงการเปิดอภิปรายถึงแนวคิด อภิปรัชญา (Metaphysics) แบบไร้ซึ่งมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างอื่น ๆ ที่

ฮาแมนยกมานอกเหนือจากไฟไหม้ล้าลิ ก็เช่น การปะทะกันของวัตถุต่าง ๆ เช่น การชนกันของดาวนพเคราะห์ อุกกาบาต รวมไปถึงการเกิดขึ้นของดาวตก พฤติกรรมของตึกแต่น การแปรรูปกระดาศ อากาศอันเบาบางใน ดาวอังคาร ฯลฯ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งของฮาแมนก็คือ จากประวัติศาสตร์การศึกษาปรัชญาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาสายวิเคราะห์ (Analytic) ปรัชญาการณวิทยา (Phenomenology) สำนักตีความ (Hermeneutics) และหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) มักเน้นเอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง การตั้งมนุษย์เป็นศูนย์กลางนำไปสู่การแสวงหาความรู้ โดยการแบ่งแยกออกเป็นองค์ประธาน (Subject) และวัตถุที่ถูกรู้ศึกษา (Object of study) โดยเน้นให้องค์ประธานเป็นมนุษย์ ส่วนสิ่งต่าง ๆ เป็นภาคกรรมของการถูกศึกษาโดยมนุษย์ นั่นคือ การศึกษาปรัชญาที่ผ่านมามักนิยมการแบ่งแยกออกเป็น Subject-Object อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของฮาแมนสร้างจินตนาการใหม่ อันเป็นการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับการเป็นภาคแสดงของวัตถุที่ถูกรู้ศึกษา ฉะนั้น วัตถุที่ถูกรู้ศึกษา ไม่ใช่สิ่งที่รอคอยการศึกษาเกี่ยวกับมันของมนุษย์ แต่ตัวมันนั้นทำหน้าที่เป็นตัวแสดงที่สัมพันธ์กันและกันจนนำไปสู่การอุบัติขึ้นของสรรพสิ่ง อาทิเช่น กิจกรรมภายในตัวของธรรมชาติเอง ที่นำไปสู่ การเกิดขึ้นของสึนามิ แผ่นดินไหว พายุไต้ฝุ่น ไฟไหม้ล้าลิ ฯลฯ จะเห็นว่า วัตถุที่ถูกรู้ศึกษาขณะนี้ไม่ใช่สิ่งที่อยู่เฉย ๆ ไม่มีชีวิต แต่ตัวมันนั้นมีกิจกรรมและมีการขับเคลื่อนภายในตัวมันเองอีกด้วยด้วยเหตุฉะนี้ วิธีคิดของฮาแมน จึงแตกต่างกับปรัชญาสำนักอื่น ๆ ในขณะที่ปรัชญาสำนักอื่น นิยมแบ่งแยกออกเป็น Subject-Object วิธีคิดของฮาแมนพยายามมองถึงการเป็น Subject ของตัว Object หรือนั่นก็คือ การถือตนเองเป็นองค์ประธานเสียเองของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ ที่สร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลกขึ้นมา จินตนาการใหม่นี้เน้นว่าแตกตัวออกมาจากวิธีคิดเกี่ยวกับปรัชญาที่ผ่านมา ที่นิยมเข้าใจว่ามนุษย์เท่านั้นที่เป็นองค์ประธานในการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ทว่าขณะนี้ความหมายของคำว่า Subject ถูกเปลี่ยนแปลงไป จากที่ยึดติดกับมนุษย์ มาเป็นสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ที่เป็นองค์ประธานของการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ ศักนิยมของฮาแมนจึงเป็นศักนิยมที่ตระหนักถึงข้อจำกัดของการเป็นศูนย์กลางในการกำหนดหรือบัญญัติการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ หากแต่เชื่อว่าสรรพสิ่งต่างหากที่กำหนดตัวมันเอง สรรพสิ่งสร้างกิจกรรมขับเคลื่อนภายในตัวมันเอง ชนิดอยู่นอกเหนือการรวบยอดความคิดเกี่ยวกับมันโดยมนุษย์ มนุษย์จึงประสบกับสิ่งที่ฮาแมนเรียกตามเมลาสซูลส์สหายของเขาเอง ว่าเป็น ‘ภาวะแห่งข้อจำกัด’ (Finitude) นั่นคือ มนุษย์ไม่สามารถดูซับเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่อุบัติขึ้นภายในโลกเข้ามาสู่การรับรู้และแปรสภาพเป็นองค์ความรู้ที่ตายตัวเกี่ยวกับมันของมนุษย์เองได้ เพราะสิ่งเหล่านั้น มีขอบเขตที่เหนือกว่าภาวะแห่งข้อจำกัดของมนุษย์เอง (Meillassoux 2008) ฉะนั้น การจะเข้าใจสัจจะของสรรพสิ่ง หรือความจริงเกี่ยวกับสรรพสิ่งตามแนวทางที่ควรจะเป็นของศักนิยม จึงไม่ใช่การวางสูตรสำเร็จเกี่ยวกับสรรพสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่การวาง

สูตรสำเร็จว่า ในการเข้าใจสรรพสิ่งต่าง ๆ มนุษย์ต้องใช้ผัสสะอะไรบ้าง เช่น การมองเห็น การดมกลิ่น ความทรงจำ ฯลฯ แต่ถ้าหากมนุษย์คิดแบบถ่อมตัวจริง ว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ คือความไม่รู้ของมนุษย์ มนุษย์ควรตระหนักว่า ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ของตนเองเป็นแค่การประมาณค่า เป็นแค่การอนุมานว่าเข้าใจสรรพสิ่งนั้นบ้าง แต่ยังไม่อาจเข้าใจได้ทั้งหมดกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นเพียงแค่การประมาณค่า เป็นแค่ความพยายามที่จะเข้าใจ นั่นคือ เป็นเพียงแค่การอนุมานความรู้ขึ้นท่ามกลางที่ความไม่รู้อย่างปรากฏอย่างดาษดื่นรอบตัว ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาสกุล 'อนุมานสำนึกนิยม' หรือ Speculative Realism จึงถือกำเนิดเกิดขึ้น อันเป็นสำนึกนิยมแนวใหม่ซึ่งจากความเข้าใจของผู้เขียน สำนึกนิยมแนวใหม่ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการดังต่อไปนี้

1) เป็นความตระหนักต่อภาวะแห่งข้อจำกัดของมนุษย์เป็นความถ่อมตัวถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แควะแค้นของมนุษย์จากภายในตัวมนุษย์เอง ความตระหนักเช่นนี้เป็นความถ่อมตนของมนุษย์ ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการมองโลกในแง่ร้ายว่ามนุษย์เป็นผู้ไม่รู้อะไรเลย

2) เป็นความตระหนักว่ามนุษย์มีความเข้าใจได้บ้างต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นมนุษย์ด้วยกันและสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ แต่ความเข้าใจนั้นย่อมเป็นความเข้าใจที่ไม่สมบูรณ์แบบ สรรพสิ่งที่มนุษย์รับรู้ เห็นและเข้าใจอยู่เบื้องหน้ามีศักยภาพที่จะเป็นได้มากกว่าที่มนุษย์เห็นอยู่ในปัจจุบัน ด้วยชุมพลภายในตัวมัน ฉะนั้น สรรพสิ่งที่อยู่เบื้องหน้ามนุษย์จึงเป็นความขาด เช่น เสื้อโค้ตสีดำตัวหนึ่งที่แขวนอยู่ในตู้เสื้อผ้า เป็นภาวะที่เฉพาะเจาะจงเกินไปและไม่ครอบคลุมกับความเป็นไปได้ในสถานการณ์อื่น ๆ ว่า เสื้อโค้ตสีดำนั้นถูกเจ้าของเอาไปใส่ เดินไปตามสถานที่ต่าง ๆ และถอดในยามที่เขาต้องการ ซึ่งภาวะดังกล่าวมีพิสัยกว้างกว่ามาก (Harman 2016)

3) เป็นความตระหนักว่าปฏิสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ เช่น ภูเขาไฟ ลาวา ภัยพิบัติธรรมชาติ เป็นสิ่งที่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์และเป็นภาวะแห่งการดำรงอยู่บนโลกที่เสมอภาคกับมนุษย์

4) เป็นความตระหนักว่ามนุษย์เขียนสูตรสำเร็จรูปเกี่ยวกับสรรพสิ่งดังที่ว่ามันไม่ได้ เพราะการทำเช่นนั้นเป็นทั้งพฤติกรรมทั้งพฤติกรรมของกลุ่มที่ฮาแมนเรียกว่าเป็น 'นักสำนึกนิยมไร้เดียงสา' (Naive realist) ผู้เชื่อว่าการเขียนสูตรเพื่อเข้าใจธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ นักสำนึกนิยมไร้เดียงสาที่ชัดเจนที่สุดในสายตาของฮาแมนคือนักปรัชญาสายวิเคราะห์ นั่นคือ พวกปรัชญาสาย Analytics ที่นิยมเขียนสูตรเกี่ยวกับสรรพสิ่งในรูปแบบการ เช่น คณิตศาสตร์ เป็นต้น นักปรัชญาสายนี้เป็นกลุ่มปราชญ์ผู้มั่นใจความสามารถในการเข้าใจสรรพสิ่งของตนเอง (Harman 2008)

5) เป็นความตระหนักว่าความเป็นองค์ประธานไม่ใช่เป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น หากแต่สิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์สามารถเป็นองค์ประธานหรือเป็นภาคแสดงเพื่อการอุบัติขึ้นของปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนโลกได้ด้วย

6) เป็นความตระหนักว่าสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์กำลังสัมพันธ์กันบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน มนุษย์ไม่ได้หายไปทั้งหมด เพียงแต่เป็นแค่ผู้สังเกตการณ์รวมถึงไปภาคแสดงหนึ่งที่ช่วยการขับเคลื่อนของสรรพสิ่งต่าง ๆ บนโลก ที่มีความหลากหลายและคาดเดาไม่ถูกกว่ามนุษย์เอง

โดยสรุป จะเห็นว่า วัฒนธรรมนิยมในความคิดของซีเชคก็คืออุตุระภาวะของสังคม อันความหมายนี้ไม่ได้หมายถึงสิ่งมหัศจรรย์และสิ่งที่เหนือความคาดหมายของมนุษย์ อุตุระภาวะในความหมายนี้ หมายถึงสังคมที่มีปัญหาชนหลายคน ปัญญาชนคือคนผู้พร้อมให้เหตุผล และเหตุผลต่าง ๆ ที่ปัญญาชนถ่ายทอดกันและกันออกมา ก็นำไปสู่ความขัดแย้งกัน จนสมานฉันท์ไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นได้ยากในสังคม เนื่องด้วยปัจจุบัน ปัญญาชนแต่ละคนมีความขัดแย้งกันบนฐานเหตุผลที่ไม่เหมือนกัน ซีเชคจึงแนะนำให้ปัญญาชน ผู้มีเหตุผลทั้งหลาย ก้าวพ้นภาวะของการถกเถียงลักษณะนี้ และมองปัญหาร่วมกันของทุนนิยมโลกเป็นองค์สำคัญ ทุนนิยมโลกจึงเป็นอุตุระภาวะ เป็นภาวะที่หลุดออกไปจากข้อต่อทางความคิดท่ามกลางการถกเถียงกันระหว่างปัจเจกชนผู้อาศัยเสรีภาพเต็ม ทว่าไม่เคยหาจุดสิ้นสุดที่ลงรอยกันได้เลย จนข้อถกเถียงที่เต็มไปด้วยบรรยากาศเสรีภาพ กลับลายเป็น ‘การพ่ายเรือในอ่าง’ และกลายเป็นการอภิปรายที่เปล่าประโยชน์ (A debate for nothing) เพราะเสรีภาพแห่งการถกเถียงที่ต่างฝ่ายต่างหยิบยกเหตุผลของตนเองขึ้นมา ไม่ได้นำไปสู่การหลุดพ้นออกไปจากโลกทุนนิยมที่เป็นปัญหาที่ใหญ่กว่าและซับซ้อนกว่านั้นได้ เสรีภาพในการถกเถียงที่พวกเขาเสรีนิยม เช่น สตรีนิยม ประชาธิปไตย นักวิชาการ พหุนิยมทางวัฒนธรรม หลังอาณานิคมศึกษา ฯลฯ นิยมชมชอบให้ยึดถือเป็นจารีตทางสังคมซึ่งไม่นำพาการหลุดพ้นมาให้มนุษยชาติ จึงเปรียบเสมือนรถไฟอีกขบวนที่วิ่งสวนทางมาอีกทางหนึ่งในขณะที่มนุษย์กำลังออกจากอุโมงค์เพื่อพบแสงสว่าง ทว่า รถไฟนั้นกลับนำมนุษย์เข้าไปอุโมงค์มืดมืดเหมือนเดิมอุปมาอุปไมยเรื่องรถไฟสวนทางนี้เป็นสิ่งที่ซีเชคใช้เปิดตัวหนังสือเรื่อง *The Courage of Hopelessness: Chronicles of a Year of Acting Dangerously* (2017) ซึ่งซีเชคพยายามจะสื่อว่ามนุษย์ต้องกล้ายอมรับการไร้ซึ่งความหวังว่าเสรีภาพของตนเองกลับยิ่งส่งผลให้ตนเองอยู่ในสภาพแห่งการเป็นทาสเหมือนเดิม ความย้อนแย้งในเรื่องนี้คือยิ่งมนุษย์ใช้เสรีภาพมนุษย์กลับยิ่งไม่ได้ทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้ อนึ่ง วิธีคิดแบบนี้ไม่ได้เพิ่งมาปรากฏในงานชิ้นนี้ของซีเชคเป็นพิเศษ งานอื่น ๆ ที่ผ่านมาก็สื่อใจความเดียวกันว่าเสรีภาพเป็นเหมือนหุบเหวเวจี (Abyss) ที่ไม่ได้เชื่อมเข้าสู่จิตสำนึกของมนุษย์ จนส่งผลให้เสรีภาพของมนุษย์กำลังเล่นงานตัวมนุษย์เอง ก็เช่น *The Invisible Remainder* (2007) และ *The Metastases of Enjoyment* (2006)

ส่วนความคิดเกี่ยวกับภาวะความเป็นจริงของซีเชค ผู้เขียนได้อภิปรายแล้วว่าภาวะความเป็นจริงประกอบด้วย *Object petit a* คือมูมมองที่มากไปกว่าหรือล้นกว่าที่คนมองเห็นอยู่ ดังนั้น ถ้าหากสังคมมีมูมมองที่มากไปกว่าหรือล้นเกินกว่าที่คนมองเห็นอยู่ ก็แสดงว่ามูมมองในขณะนี้ของคนเป็นความขาด ไม่ใช่

ความสมบูรณ์ นั่นคือ เราต้องยอมรับว่าความเข้าใจที่เรามีต่อสังคมประกอบไปด้วยมุมมองที่มากกว่าที่เราเข้าใจเสมอ ความขาดจึงเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นจริงที่เราเห็นและเข้าใจ อย่างไรก็ตาม งานของซิเซคที่ผ่านมาก็ยังเน้นตัวมนุษย์และปัญหาในวิถีคิดของมนุษย์ ซึ่งจะเป็นคนละจุดเน้นกับงานของฮาแมน เพราะถ้าเป็นรูปธรรมนิยมในความคิดของฮาแมน จะหมายถึงการเข้าสังขมกรรมร่วมกันของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ทั้งหลาย เช่น การเกิดขึ้นของทะเล ที่ประกอบไปด้วย หิน เม็ดทราย เปลือก และธรรมชาติทั้งผองเป็นองค์ประกอบ โดยสมมติฐานนี้มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของการเกิดขึ้นของทะเลและความเค็มของน้ำทะเล มนุษย์เป็นแค่ผู้สังเกตการณ์ และมนุษย์ไม่ควรทำลายธรรมชาติแห่งปฏิสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ ฐานคิดเรื่องรูปธรรมนิยมของฮาแมน เป็นใบเบิกทางสำคัญต่อแนวคิดสังคมนิยมใหม่ อันสะท้อนหลักอภิปรายที่ว่าสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นองค์ประธานเทียบเท่ากับมนุษย์ ความเป็นภาคแสดงหรือความเป็นตัวแสดงของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์เป็นบ่อเกิดของสรรพสิ่งต่าง ๆ บนโลก และบางครั้งก็มีอำนาจเหนือกว่ามนุษย์เสียอีก เช่น การเกิดขึ้นของภัยพิบัติตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิในชั่วโลกเหนือและชั่วโลกใต้ การเกิดขึ้นของแสงเหนือ แสงใต้ในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ฯลฯ เหล่านี้เป็นพลังของธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจเขียนเป็นสูตรสำเร็จรูปเกี่ยวกับธรรมชาติได้ ดังนั้น วิถีคิดเช่นนี้ของฮาแมน จึงนำมาสู่การสถาปนาตัวของปรัชญาสกุลอนุমানสังคมนิยม อันเป็นสังคมนิยมแนวใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่แยกตัวออกจากปรัชญาปัจจุบันที่บางแขนงพยายามเขียนสูตรสำเร็จรูปเกี่ยวกับสรรพสิ่ง มีหน้าซ้ำ ยังเป็นปรัชญาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เป็นปรัชญานิยมตั้งคำถามว่าแกนกลางการรับรู้สรรพสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นองค์ความรู้ของมนุษย์ ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้าง ซึ่งโดยมากแล้ว มักหนีไม่พ้นเรื่อง ความทรงจำ ผัสสะ การรับรู้ การพรรณนา การถกเถียง ฯลฯ อันกิจกรรมเหล่านี้ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้ทั้งสิ้น

การเมืองของซิเซคและการเมืองของฮาแมน

ก่อนที่จะอภิปรายการเมืองของซิเซคและการเมืองของฮาแมน ผู้เขียนเห็นว่าเราควรย้อนกลับไปทำความเข้าใจวิวาทะหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อปี 1971 ในปีนั้น วิวาทะหนึ่งที่โดดเด่นแห่งโลกตะวันตก คือวิวาทะระหว่าง โนม ชอมสกี และ มิเชล ฟูโกต์ วิวาทะในครั้งนั้นถือเป็นการอภิปรายทางความคิดทางปรัชญาที่น่าสนใจ นักคิดทั้งสองท่านเพิ่งความสนใจไปยังประเด็นเรื่องธรรมชาติมนุษย์ ซึ่งในวันวานนั้น บริบททางการเมืองโลกสำคัญเป็นเรื่องของสงครามและความรุนแรงทางการเมือง ทั้งชอมสกีและฟูโกต์ ท่านผ่านประสบการณ์ในโลกที่แบ่งออกเป็นค่ายเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองสองค่าย โลกเพิ่งผ่านประสบการณ์สงครามโลกทั้งสองครั้งมา อีกทั้งโลกยังมีสงครามและความขัดแย้งย่อย ๆ เกิดขึ้น เช่น สงครามเกาหลี สงคราม

เวียดนาม และวิกฤตการณ์นิวเคลียร์ในคิวบา อิทธิพลของความขัดแย้งทางการเมืองโลก ส่งผลต่อการตั้งคำถามเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ภายใต้รัฐสมัยใหม่ ทั้งนี้ รัฐสมัยใหม่เป็นรัฐที่พึงควรเป็นรัฐที่มีอารยะ แต่กลับเป็นรัฐที่มนุษย์ผู้ขับเคลื่อนรัฐเป็นต้นตอแห่งความรุนแรงเสียเอง ด้วยเหตุนี้ ทั้งชอมสกีและฟูโกต์ จึงได้รับคำเชื้อเชิญให้ตอบคำถามเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ภายใต้รัฐอารยะที่มีความเป็นสมัยใหม่ นั่นคือ รัฐสมัยใหม่มีความเป็นสถาบันการเมือง มีการเชิดชูคุณค่าและค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย มีการเคารพต่อคุณค่าสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ มีระบบกฎหมาย ฯลฯ แต่แล้วความรุนแรงก็ยังถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับรัฐสมัยใหม่ โดยชอมสกีตอบคำถามเป็นท่านแรกว่าค่านิยมต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ดี มนุษย์โดยธรรมชาติอาจเป็นคนดี เพราะมนุษย์สามารถคิดสร้างสรรค์ระบบการเมืองและระบบสังคมที่ดีขึ้นมา เพียงแต่ผู้นำทางการเมืองทำลายระบบที่ดีนี้เสียหมด มนุษย์ต้องมีเสรีภาพ มนุษย์ต้องไม่ถูกจำกัดด้วยอำนาจที่กดขี่พวกเขา (Chomsky and Foucault 2006) ส่วนฟูโกต์นั้นตอบว่า ตัวเขาไม่สามารถตอบได้ชัดเจนว่ามนุษย์เป็นคนดีหรือไม่ดี ฟูโกต์มองว่าความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์เป็นผลผลิตของสถาบันทางสังคมที่ผลิตองค์ความรู้ ชุดความคิด และวาทกรรมเกี่ยวกับมนุษย์ ฉะนั้น จึงไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าธรรมชาติมนุษย์คืออะไร เพราะธรรมชาติมนุษย์เป็นเพียงแค่ผลผลิตทางวาทกรรมที่แต่ละฝ่ายผลิตขึ้น สร้างขึ้น และพูดขึ้นเกี่ยวกับมันเท่านั้น ฉะนั้น การที่สถาบันทางสังคมสามารถผลิตหรือสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ขึ้นมาได้นั้น ก็นับเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาธรรมแห่งอำนาจที่แฝงด้วยความรุนแรงและเป้าประสงค์เพื่อการควบคุมมนุษย์ของสถาบันนั้น ๆ เองในทางกลับกัน (Chomsky and Foucault 2006) โดยสรุป วิวาทะ ‘ชอมสกี-ฟูโกต์’ เป็นวิวาทะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ที่นักคิดทั้งสองท่านตอบออกมาแตกต่างกัน ชอมสกีเชื่อว่าธรรมชาติมนุษย์ไม่ควรถูกสกัดกั้นความสามารถที่สร้างสรรค์และไม่ควรถูกจำกัดเสรีภาพทางการคิดที่จะโค่นล้มการกดขี่ทางอำนาจโดยรัฐ ชอมสกีเรียกวิถีคิดของเขาเองว่าเป็น ‘Anarcho-syndicalism’ (ขอสงวนคำภาษาอังกฤษ-ผู้เขียน) ในขณะที่วิถีคิดของฟูโกต์เป็นแบบ ‘อำนาจ/ความรู้’ (Power/knowledge) (Chomsky and Foucault 2006) โดยสมมติฐานคืออำนาจแพร่กระจายไปตามสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อำนาจในความเห็นของฟูโกต์จึงไม่ได้รวมศูนย์ แต่กระจายไปตามสถานที่ต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันตำรวจ สถาบันทหาร โรงพยาบาล โรงเรียน จิตเวช ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถานที่ต่าง ๆ ก็มีการวางกรอบความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อการควบคุมและสร้างวินัย

วิวาทะ ‘ซิเซค-ฮาแมน’ ในปี 2017 เป็นวิวาทะทางปรัชญาและการเมืองที่เรียกได้ว่ามีความร่วมสมัย เป็นวิวาทะที่เชื่อมต่อมาจากวิวาทะ ‘ชอมสกี-ฟูโกต์’ แม้ว่าหัวข้ออภิปรายจะไม่ใช้เรื่องธรรมชาติมนุษย์ แต่ว่าท่ามกลางที่บริบทการเมืองโลกมีความหลากหลายซับซ้อนไม่แพ้กัน นั่นคือ มีทั้งปัญหาการราคาซึ่งจากโลกทุนนิยม มีทั้งการยึดพื้นที่วอลสตรีท มีทั้งการทะยานขึ้นสู่อำนาจของนักการเมืองผู้มีอุดมการณ์แบบประชานิยม มีทั้งการเกิดขึ้นของภัยพิบัติตามธรรมชาติ มีทั้งการเกิดขึ้นของเชื้อไวรัส อันเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่มนุษย์ มีทั้งการ

เกิดขึ้นของการบิดเบือนความจริง มีทั้งการเกิดขึ้นของความคิดที่เรียกว่าเป็น โลกหลังความจริง (Post-truth world) บริบททางการเมืองโลกเช่นนี้ส่งผลต่อวิถีคิดทางการเมืองที่แตกต่างกันของซิดและฮาแมน นักคิดทั้งสองท่านเชื่อเหมือนกันว่า คำว่าความจริง หรือ สัจธรรม ที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Truth นั้นสะท้อนนัยยะของการเข้าถึงได้ และเมื่อเข้าถึงได้แล้ว ก็จะเป็นข้อพึงตระหนักว่าสัจธรรมเป็นสิ่งที่คงทน ถาวรเปลี่ยนแปลงไม่ได้ (The Žižek Times 2017) ส่วนคำว่า ภาวะความเป็นจริง ที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Reality นั้น ไม่ใช่สัจธรรม ไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร ภาวะความเป็นจริงเปลี่ยนแปลงได้ ภาวะความเป็นจริงเป็นสิ่งที่เราตั้งคำถามกับมันได้ มันเป็นที่มากกว่าที่เรารับรู้ แคมอยู่นอกเหนือความเข้าใจของเราเสมอ นี่คือข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่าง Truth และ Reality ที่นักคิดทั้งสองท่านมองและสะท้อนภาพไว้ให้เราเป็นอุทาหรณ์ (The Žižek Times 2017) และถ้าจะว่าไปแล้ว แนวคิดโลกหลังความจริงนั้นไม่ได้เป็นโจทย์เพื่อการเข้าถึงว่าสัจธรรมที่เที่ยงแท้ถาวรนั้นคืออะไร แต่เป็นแนวคิดที่ฉุกละหุกให้เราคิดถึงข้อจำกัดของมนุษย์ต่อการเข้าใจสรรพสิ่งต่าง ๆ และความเป็นไปต่าง ๆ ของโลกใบนี้เสียมากกว่า ว่าตัวเรากับสรรพสิ่งต่าง ๆ นั้นมีระยะห่างซึ่งกันและกันเสมออย่างไร เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าเป็นในภาษาของซิด ก็จะมองแบบเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ว่าเป็นเพราะภาวะความเป็นจริงนั้นคือสิ่งที่ล้นเกินและมากกว่าความเข้าใจของมนุษย์เสมอ ดังนั้น ความเข้าใจที่มนุษย์มีหรือยึดถืออยู่นั้นจึงเป็นความขาดพร่องและไม่สมบูรณ์แบบ ส่วนถ้าเป็นฮาแมน ก็จะมองว่าเป็นเพราะพลังของตัวแสดงที่ไม่ใช่มนุษย์นั้น มีทูลพลังที่ทัดเทียมและใกล้เคียงมนุษย์ พลังของตัวแสดงไม่ใช่มนุษย์เป็นภาวะแห่งการดำรงอยู่ประเภทหนึ่งที่มนุษย์ยากจะสัมผัสและเข้าถึงได้ทั้งหมด สำหรับฮาแมนแล้ว ภาวะความเป็นจริงเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือสัมผัสของมนุษย์ เหตุเพราะพลังของตัวแสดงที่ไม่ใช่มนุษย์นั้น มีพลังที่มากกว่าความเข้าใจและการสัมผัสได้ของมนุษย์ โดยสรุป จะเห็นว่านักคิดทั้งสองท่านมีความคิดเกี่ยวกับข้อจำกัดของมนุษย์ในการเข้าถึงภาวะความเป็นจริงเหมือนกัน แต่เหตุผลของทั้งสองท่านนั้นแตกต่างกัน คนหนึ่งยังเน้นข้อจำกัดของมนุษย์ในการเข้าใจสรรพสิ่งทั้งหมด ส่วนอีกคนหนึ่งไม่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง แต่เน้นที่พลังแห่งปฏิสัมพันธ์เป็นเครือข่ายที่สร้างภาวะแห่งการดำรงอยู่อันหลากหลายขึ้นมา

การเมืองของซิดเป็นการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ ซิดเชื่อว่า คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ประดิษฐ์ความคิดหนึ่งให้เราเห็นว่าอาการป่วยของโลกทุนนิยม ย่อมเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมอย่างขาดเสียไม่ได้เสมอ (Žižek 1989) การจะวิพากษ์ทุนนิยมให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เราต้องวิพากษ์ที่อาการป่วยของมัน อันเป็นอาการป่วยที่ทุนนิยมสร้างผลกระทบด้านลบต่อโลก เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองการดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อผลกำไร รวมถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฯลฯ มากกว่าสิ่งที่การทำงานที่เป็นรูปแบบเดิม ๆ ของมัน เช่น การสะสมทุนและการไหลเวียนของวงจรของทุนเท่านั้น นอกจากนี้ ต้องเข้าใจอีกด้วยว่า ‘ทุนนิยมซ่อมแซมตัวมันเองเสมอ’ (Žižek 2010) ทุนนิยมมีทางออก

ให้กับปัญหาที่ตัวมันสร้างขึ้น เช่น ตัวมันผลิตสร้างตัวมันเองให้กลายเป็นทุนนิยมเมตตา ทั้งนี้เพื่อป้องกัน
ภาพลักษณ์ของความละโมภในตัวมัน ทุนนิยมยังมีทางออกให้กับปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น ข้อเสนอถึงการ
เปลี่ยนไปใช้พลังงานทดแทน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทุนนิยมยัง
มีทางออกให้กับการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญาและความสร้างสรรค์ของคน ด้วยตัวมันนั้นให้คำตอบแทนกับนัก
ธุรกิจ Start-up ผู้สามารถขายความสร้างสรรค์ให้กับบริษัทใหญ่ ๆ ผู้เอาความคิดสร้างสรรค์นั้น ๆ ไปใช้ ทั้งนี้
การจ่ายเงินให้กับเจ้าของความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นที่พึงพอใจ ก็เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์จริงที่ว่า
ตนเองกำลังหาประโยชน์ทางการค้าต่อหนึ่ง แถบสามารถทำกำไรจากความคิดสร้างสรรค์นั้น ได้มากกว่า
เจ้าของความคิดสร้างสรรค์นั้น ๆ เสียเอง ฉะนั้น ชิเซคจึงเสนอว่าทางออกในเรื่องนี้ ต้องไม่ใช่ด้วยการปล่อยให้
ทุนนิยมซ่อมแซมตัวมันเอง เพราะการซ่อมแซมตัวเองของทุนนิยมกลับเป็นอัตราเร่งต่อตัวทุนนิยมการซ่อม
ตัวเองของทุนนิยมเป็นแค่การเปลี่ยนวิธีการ แต่ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนจุดมุ่งหมายเลย ทุนนิยมเป็นตัวเร่ง
ปรากฏการณ์และปฏิกริยาอันเสื่อมโทรมต่าง ๆ บนโลก และความเสื่อมโทรมเหล่านั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของภาวะ
ความเป็นจริง กระนั้น ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจสัมผัสความเสื่อมโทรมเหล่านั้นได้ทั้งหมด ความป่วยของทุนนิยม
มีมิติที่ทั้งกว้าง ทั้งล้นไปกว่าที่ประสาทสัมผัสของมนุษย์จะหยั่งถึงทั้งหมด ความเข้าใจต่อความเสื่อมของทุน
นิยมของมนุษย์จึงเป็นแค่การเข้าใจได้ รู้สึกได้ แต่ไม่สามารถเห็นปรากฏการณ์ความเสื่อมโทรมนั้นได้ทั้งหมด
(โปรดดูย่อหน้าที่แล้วที่กล่าวถึงข้อจำกัดของมนุษย์ในการเข้าถึงภาวะความเป็นจริงประกอบ) ดังนั้น ถ้าจะ
เปลี่ยนจุดมุ่งหมาย ก็ต้องเปลี่ยนที่วิธีการด้วยการถอดทุนนิยมออก จากนั้น จุดมุ่งหมายถึงจะเปลี่ยนโดยพร้อม
เพรียงกัน ซึ่งชิเซคเสนอว่าคอมมิวนิสต์คือทางออกในเรื่องนี้ คอมมิวนิสต์จะเปลี่ยนทุนนิยมทั้งวิธีการและ
ทางออก อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เช่นนี้ก็ยังเป็นข้อเสนอที่หลายคนมองว่าลม ๆ แล้ง ๆ ไม่มี
ทางเป็นจริงขึ้นมาได้ในปัจจุบัน ปัญหาจึงกลับไปที่ตัวชิเซคเองที่มีแต่แรงขับเพื่อเสนอแนวคิด แต่ทว่าความน่า
เห็นใจที่เรามีต่อชิเซค คือเป้าหมายนั้นกลับถูกเลื่อนออกไปเสมอ แนวคิดที่ชิเซคเสนอกับเป้าหมายที่เขา
ปรารถนาอาจไม่มีวันได้พบเจอกัน (Lacan 2004)

ในระหว่างการอภิปราย การเมืองของฮาแมนแตกต่างกับของชิเซค ฮาแมนไม่เชื่อคอมมิวนิสต์ ฮาแมน
ยังกล่าวหาคอมมิวนิสต์อีกด้วยว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีอะไรให้ต้องเรียนรู้เลย (The Žižek Times 2017) มิน่าซ้ำ
การเมืองแบบคอมมิวนิสต์ก็เป็นการเมืองที่อยู่ในแบบแผนของการเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การเมืองแบบ
คอมมิวนิสต์เน้นมนุษย์ เน้นจิตสำนึกร่วม รวมถึงอุดมการณ์ของมนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ด้วยเหตุนี้
การเมืองของฮาแมนจึงเป็นการเมืองเชิงอมมนุษย์ นั่นคือ การเมืองของฮาแมนเป็นการเมืองที่ลบภาคแสดง
มนุษย์ออก มนุษย์ต้องไม่กีดขวางการทำงานของธรรมชาติ มนุษย์ต้องไม่กีดขวางพฤติกรรมและพฤติกรรมของ
ธรรมชาติ มนุษย์ต้องไม่แทรกแซงธรรมชาติ มนุษย์ต้องไม่หลงตนเองและตระหนักตนว่าสามารถเอาชนะ

ธรรมชาติได้ เพราะธรรมชาติคือสิ่งที่มนุษย์ไม่ล่วงรู้ ธรรมชาติคือสิ่งที่หลุดพ้นออกไปจากการหยั่งถึงของมนุษย์เสมอ วิธีคิดของฮาแมนดูจะเชื่อในความเป็นเสรีนิยมของธรรมชาติ ไม่ใช่เสรีนิยมของมนุษย์อย่างที่ยึดถือกันมานับตั้งแต่การปฏิวัติฝรั่งเศส ธรรมชาติพึ่งพากัน มีประโยชน์ต่อกันและกัน ธรรมชาติเป็นภาวะที่เื้อ้ออาหารกัน เป็นภาวะแห่งการเป็นเครื่องมือซึ่งกันและกัน (Tool-Being) เช่น นกน้อยทำรัง แสงเหนือ แสงใต้ ที่ก่อสุนทรีย์ะในท้องฟ้า ฯลฯ และขณะเดียวกัน ธรรมชาติก็เป็นภาวะที่ทำลายกันและกันได้ด้วย (Broken-being) เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ (Harman 2011) ผู้เขียนตั้งข้อคิดว่าการเมืองของฮาแมนจึงเป็นการเมืองของธรรมชาติ ธรรมชาติควรมีศักดิ์ศรีและภาวะแห่งการดำรงอยู่เทียบเท่ามนุษย์ ธรรมชาติมีฐานะเทียบเท่ามนุษย์บนโลก มนุษย์ไม่ใช่เจ้าของโลก ธรรมชาติเป็นเจ้าของโลกเช่นกัน ดังเช่นที่ประเทศออสเตรเลียประกาศให้ทะเลมีสถานะเป็นบุคคล ใครจะล่วงละเมิดมิได้ เป็นต้น ในขณะเดียวกันการเมืองของฮาแมนยังยอมรับศักดิ์ศรีแห่งการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่มนุษย์ด้วย เช่น หุ่นยนต์ เครื่องกลอัตโนมัติ (Automation) ที่ทุกวันนี้ใช้ทดแทนแรงงานคน ซึ่งมีการกล่าวขานกันในยุโรปว่าจะมีการให้หุ่นยนต์และเครื่องกลอัตโนมัติมีสถานะเทียบเท่ามนุษย์ แอมมีเงินเดือน มีรายได้ ฯลฯ ซึ่งความใกล้ชิดระหว่างคนกับอมมนุษย์กำลังกลายเป็นประเด็นร้อนขึ้นมาทุกทีในปัจจุบัน เช่น ชาวที่มีการรวมเพศระหว่างคนกับสัตว์ ชาวการตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงในประเทศจีน ชายชาวจีนคนหนึ่งประดิษฐ์หุ่นยนต์ผู้หญิงขึ้นมา เพื่อทดแทนการหาคู่ชีวิตที่เขาไม่อาจประสบผลสำเร็จจากการหาคู่ในชีวิตจริง ฯลฯ เหล่านี้คือตัวอย่างเกี่ยวกับการเมืองในความคิดของฮาแมน ปราชญ์ผู้เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำรงอยู่บนเส้นตรงแห่งภาวะวิหยาแบบแบนราบ นั่นคือ มนุษย์ สัตว์ พืช หุ่นยนต์ หิน ไฟ สำนัล ตัวการ์ตูน เชื้อโรค ฝุ่น ใต้ฝุ่น แผ่นดินไหว อากาศ ฯลฯ มีความเท่าเทียมกันหมด พร้อมทั้งสามารถสร้างภาวะแห่งการดำรงอยู่ที่ตื่นเด่นเหลือคณานับขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกันบนโลก

สรุป

โดยภาพรวมแล้ว บทความชิ้นนี้เริ่มต้นด้วยการนำเสนอรากฐานทางปรัชญารวมถึงวิธีการเข้าถึงความรู้ของซีเชคและฮาแมนผ่านความคิดเกี่ยวกับสภาวะความเป็นจริงก่อนเป็นปฐมบท ซีเชคไม่ได้ระบุชัดเจนว่าสภาวะความเป็นจริงคืออะไร แต่มีสมมติฐานว่าความเข้าถึงสภาวะความเป็นจริงของมนุษย์เป็นความขาดไหว ส่วนฮาแมนมองถึงการดำรงอยู่บนโลกของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ โดยมนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางในการณ์นี้ อันเป็นภาวะวิหยาที่เขาเรียกว่า Object-Oriented Ontology (OOO) จากนั้นเมื่อเข้าใจถึงรากฐานความแตกต่างนี้แล้ว จึงนำมาสู่ความเข้าใจที่เฉพาะเจาะจงขึ้น คือเรื่องของรูปธรรมนิยม อุดรภาวะ และสัญนิยม ซึ่งรูปธรรมนิยมแบบซีเชคเป็นเรื่องโครงสร้างทางสังคม อันเกี่ยวเนื่องกับการต่อสู้ทางชนชั้นในเรื่องของวิธีคิดที่แตกต่างกันและต่างคนต่างถกเถียงในมุมมองของตนเอง ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือการถกเถียงไม่ได้ผนวกเอาปัญหาเรื่องทุนนิยมเข้าไปในข้อถกเถียงเท่าใดนัก ส่งผลให้เสรีภาพแห่ง

การถกเถียงเป็นการถกเถียงที่ไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางที่ดีขึ้น ทุนนิยมจึงเป็นอุตุระภาวะและเป็นความย้อนแย้งของเสรีภาพ เหตุเพราะมันเป็นสิ่งที่หลุดพ้นออกไปจากข้อต่อทางความคิดท่ามกลางบรรยากาศแห่งการถกเถียงของคน ดังนั้น เสรีภาพไม่ได้ทำให้คนหลุดพ้นจากทุนนิยม กลับยังเป็นการทำให้ทุนนิยมดำเนินต่อไปโดยคุษณี่ ส่วนฮาแมนจะคิดตรงกันข้าม ฮาแทนไม่ได้คิดเรื่องทุนนิยมและโครงสร้างทางสังคม แต่เชื่อในหลักการเรื่อง Prehension แบบไวท์เฮดว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นผ่านการที่สิ่ง ๆ หนึ่งสามารถเชื่อมโยงกันกับอีกสิ่ง ๆ หนึ่งไปเรื่อย ๆ จนความเชื่อมโยงนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนปรากฏการณ์ภายในสิ่ง ๆ หนึ่งไปได้เรื่อย ๆ เช่น ค้อนที่วางอยู่กับพื้น ค้อนตัวเดียวกันมีฝุ่นจับ มีงูหางกระดิ่งเลื้อยเข้ามาพัน ที่คนหยิบไปใช้เพื่อตอกตะปู เพื่อทุบหน้าต่าง ฯลฯ

จากการวางรากฐานทางปรัชญาเราอาจอนุมานการเมืองของนักคิดทั้งสองท่านได้ดังนี้ เริ่มต้นที่การเมืองแบบคอมมิวนิสต์ของซิเชคเป็นการเมืองแบบเน้นตัวมนุษย์เป็นศูนย์กลางและให้ความสำคัญกับตัวมนุษย์มาก เป็นการเมืองที่เล็งเห็นถึงการดำรงอยู่ของมนุษย์ การเมืองของซิเชคเป็นการเมืองที่เชื่อในความขาดรวมถึงการขยายจิตสำนึก ตลอดจนเล็งเห็นทุนนิยมว่าเป็นปัญหาร่วมกันของโลกการเล็งเห็นปัญหาร่วมของโลกจะเป็นการลดผลกระทบจากความขัดแย้งซึ่งกันและกันทางเหตุผลนิยมของมนุษย์ ทุกวันนี้ความขัดแย้งบนโลกมิได้เกิดจากคนมีเหตุผลถกเถียงกับคนไม่มีเหตุผลเท่านั้น แต่เกิดจากคนมีเหตุผลกำลังสร้างข้อถกเถียงที่ต่างฝ่ายต่างนารับฟังทั้งสิ้น คนมีเหตุผลหลายคนกำลังยกข้อถกเถียงของตนเองให้กลายเป็นความจริง ความนารับฟังของแต่ละฝ่ายส่งผลให้เราเคลื่อนเข้าสู่โลกหลังความจริง อันเป็นโลกที่คนผู้มีเหตุผลหลายคน กำลังแข่งขันกันสร้างความจริงขึ้นมา จนกระทั่งเราไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนเลยว่าใครพูดจริง ใครพูดเท็จ เพราะต่างฝ่ายต่างมีเหตุผลที่นารับฟังทั้งสิ้น ซิเชคพยายามนำเราออกจากอุตุระภาวะเหล่านี้ และเล็งเห็นถึงปัญหาร่วมของทุนนิยมโลกที่ค่อย ๆ กัดเซาะ บ่อนทำลายเราลงไปทุก ๆ ขณะเวลาโดยที่เราบางคนอาจจะรู้ตัวและเราบางคนอาจจะไม่รู้ตัว ขณะที่การเมืองของฮาแมนที่ไม่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เป็นการเมืองแบบหลังมนุษย์นิยม เป็นการเมืองที่เล็งเห็นถึงการดำรงอยู่ที่เท่าเทียมกันของทุกชีวิตบนโลก ฮาแมนดูจะเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นภาคแสดงขนาดใหญ่ที่ร่วมกันสร้างและกำหนดปรากฏการณ์บนโลกขึ้นมา ดังนั้น ไม่ใช่มนุษย์เท่านั้นที่โดดเด่น เพราะขณะนี้ สัตว์ พืช เชื้อโรค สึนามิ ฯลฯ ก็มีความโดดเด่นในโลกไม่แพ้มนุษย์ ฉะนั้น ไม่ใช่มนุษย์เท่านั้นที่โดดเด่น เพราะทุกวันนี้หุ่นยนต์ก็มีความโดดเด่น แม้จะมองได้ว่ามนุษย์สร้างหุ่นยนต์ แต่ที่สุดแล้วสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้นก็เริ่มแย่งพื้นที่ท่ามาหากินของมนุษย์ นับเป็นสิ่งที่สร้างปรากฏการณ์ได้ไม่แพ้มนุษย์แน่นอนว่าไม่ใช่มนุษย์เท่านั้นที่โดดเด่น ทุกวันนี้ตัวการ์ตูนหลายตัวมีความโดดเด่น มีชื่อเสียงมากกว่ามนุษย์เสียอีก ไม่ว่าจะเป็น แฮร์รี่ พอตเตอร์ แบทแมน ฌองกุน จิล วาเลนไทน์ ฯลฯ ตัวละครพวกนี้ทุกวันนี้ยิ่งโด่งดังเพราะยุคข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้เรามีเครื่องมือค้นหา (Search tool) ซึ่งส่งผลให้ชื่อเสียงของมนุษย์พวกนี้

เรียกได้ว่าแทบจะกลบชื่อเสียงของมนุษย์หลาย ๆ คนเสียอีก ตรงนี้ ผู้เขียนอยากให้ลองจินตนาการกันดูเถิดว่า ยอดค้นหาชื่อ ‘แฮร์รี พอตเตอร์’ ใน Google นั้น มียอดผลลัพธ์การค้นหามากกว่าชื่อ ‘สลาวย ชีเซค’ ‘เกรแฮม ฮาแมน’ และแน่นอนรวมถึงชื่อ-สกุลของคนอีกหลายคนบนโลกเพียงไรเช่นนั้น ก็อาจกล่าวได้ว่า สิ่งไม่ใช่มนุษย์ กำลังโดดเด่นไม่แพ้มนุษย์ และมันก็เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์บนโลกไปแล้ว ไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ก็ตาม

สุดท้ายนี้ การเลือกที่จะนำเสนอวิวาทะ ‘ชีเซค-ฮาแมน’ ของบทความนี้ นอกจากจะเป็นเพราะว่าเป็นวิวาทะทางปรัชญาที่ร่วมสมัย เพราะเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคมปี 2017 ณ สถาบัน SCI-Arc แล้ว ยังเป็นความคาดหวังให้นักวิชาการไทย นักเรียนปรัชญาของไทย นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ และคนผู้สนใจทั่วไป ฯลฯ สามารถเชื่อมโยงวิวาทะ ‘ชีเซค-ฮาแมน’ เข้ากับประเด็นต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์และปรัชญาร่วมสมัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นบูรณาการทางความคิด และเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ เพื่อการขบคิดถึงการกำหนดขึ้นเป็นหัวข้อวิจัยใหม่ตลอดจนเป็นเครื่องมือทางความคิดเพื่อการตั้งโจทย์สำคัญภายในวงการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของไทยสืบต่อไป

References

- Bennett, Jane. 2010. **Vibrant matter: A political ecology of things**. Durham: Duke University Press.
- Callon, Michel, and Bruno Latour, eds. 1981. Unscrewing the big Leviathan: How actors macro-structure reality and how sociologists help them do so. In **Advances in social theory and methodology: Towards an integration of micro- and macro-sociologies**, eds. K. Knorr-Cetina, and A.V. Cicourel. Boston: Routledge&Kegan Paul.
- Chomsky, Noam, and Michel Foucault, eds. 2006. **The Chomsky-Foucault debate: On human nature**. New York: The New Press.
- Debate Noam Chomsky & Michel Foucault: On human nature. YouTube video, 1:10:02, posted by withDefiance, March 13, 2013. <https://www.youtube.com/watch?v=3wfNI2L0Gf8> (Accessed on April 04, 2017)
- DeLanda, Manuel. 2013. **Intensive science and virtual philosophy**. New York: Bloomsbury Academic.

Duel + Duet: Slavoj Žižek, and Graham Harman at SCI-Arc on March 1, 2017, YouTube video, 2:17:47, posted by The Žižek Times, March 2, 2017. https://www.youtube.com/watch?v=r1PJo_-n2vI Debate Slavoj Žižek VS Graham Harman (Accessed on April 04, 2017)

Harman, Graham. 2016. **Immaterialism**. Malden: Polity.

-----, 2010. **Towards speculative realism: Essays and lectures**. Hants: Zero Books.

-----, 2008. On the horror of phenomenology: Lovecraft and Husserl. **Collapse** 4.

-----, 2005. **Guerrilla metaphysics: Phenomenology and the carpentry of things**. Illinois: Carus Publishing Company.

-----, 2002. **Tool-being: Heidegger and the metaphysics of objects**. Illinois: Carus Publishing Company.

Lacan, Jacques. 2007. **The seminar of Jacques Lacan: The other side of psychoanalysis**. Trans. Russell Grigg. New York: W.W. Norton.

-----, 2004. **Ecrits: A selection**. Trans. Bruce Fink. London: Routledge.

-----, 2007. **The four fundamental concepts of psycho-analysis**. Trans. Alan Sheridan. London: Karnac Books.

Meilllassoux, Quentin. 2008. **After finitude: An essay on the necessity of contingency**. Trans. Ray Brassier. New York: Continuum.

Žižek, Slavoj. 2017. **The courage of hopelessness: Chronicles of a year of acting dangerously**. London: Allen Lane.

-----, 2016. **Disparities**. London and New York: Bloomsbury.

-----, 2014. **Absolute recoil**. New York: Verso.

-----, 2012. **Less than nothing: Hegel and the shadow of dialectical materialism**. New York: Verso.

-----, 2010. **Living in the end times**. New York: Verso.

-----, 2007. **The indivisible remainder: On Schelling and related matters**. New York: Verso.

-----, 2006. **The metastases of enjoyment: On women and causality**. New York: Verso.

-----, 2001. **On belief**. London: Routledge.

-----, 2000. **The ticklish subject: The absent centre of political ontology**. New York: Verso.

-----, 1989. **The sublime object of ideology**. New York: Verso.